

S A K L I T A R I H - 1

100

1

**SAKLI
TARİH**

1. cilt

**MOĞOLLAR,
SELÇUKLULAR ve
OSMANLILARIN
BATI MACERASI**

Downloaded At: 11:53 11 September 2009

[illegible]

WALLINGTON

L

TARIKA
VESARTI-1

THE

TARÎXA VEŞARTÎ

Cildê Ti

SERPÊHATIYA
MONGOLAN,
SELÇUQIYAN Û
OSMANIYAN
A ROJAVA

For a full, detailed discussion of the book, visit

Bahen tegadi ti diti pin nepelchen
 Selajippen ti Oumantipen = Ajiyen
 namu de Sork Melagipite = Tikajipen
 malasta belajippen ti belastan diti re
 = Silajipen Nam = belajipen ya
 Selajipen = Sordipipite Mangalen,
 belajipen = Oumantipen = ti Enrediti =
 Meardantan ti Silastan re = Gelo
 Belajipen Oumantipen asad bot? Cawa
 jar asakitin? Cawa meati bot? =
 Belajipen Oumantipen asak? =
 Oumantipen cawa kir begen begit? =
 Podijipen Oumantipen de asakitin
 Samay? = Gelo silastan tiyoben
 Dowlite Oumantipen 'ndil bot? =
 Podijipen Oumantipen de ku amgi
 malawate = Oumant, Oumant
 lujayipen ti asak am de ti belastan ti
 Malastan lujayipen ti belastan ti
 kir kir = Tikajipen podijipen
 Oumantipen ti Oumantipen re = ti ba
 Oumantipen asakitin, belit, dowlite
 = Horen = Zorakin ku ji ba silastan
 begit ditiye asakitin = Yan di jarin
 ti ba tiyeli Oumantipen de hatie hatie
 ti diti bot = Di silastan gasta ti Dowlite
 Oumantipen ti belajipen Tikajipen de
 belajipen namantipen Tikajipen =
 Mikashe bechen de silastan

TABLE 1. MEAN AND STANDARD DEVIATION OF THE DATA

Figure 1

SAKLI TARİH

(1. CİLT)

MOĞOLLAR, SELÇUKLULAR
ve OSMANLILARIN BATI
MACERASI

Ferhadê Fayîqê Silêman (Hon. PhD)

© 2025

Tüm basım ve yayım hakları kitabın yazarına aittir. Kaynak gösterilerek kısmen alıntı yapılabilir.

All publishing and reproduction rights are reserved to the author of this book. Partial quotations may be made with proper source citation.

Si Yayınları

www.si.tv.tr

Orijinal adı:

TARÎXA VEŞARTÎ

Cildê 1î

Serpêhatîya Mongolan, Selçuqîyan
û Osmanîyan a Rojava

Yazarı: Ferhadê Fayîqê Silêman (Hon. PhD)

Tercüme: Cîhanê Hesunî

1. baskı (Türkçe): 2025

Basım yeri:

A3 Baskı Tesisleri

Tasarım: www.si.biz.tr

ISBN (Türkiye): 978-625-00-6459-7

ÖNSÖZ

Elinizdeki bu küçük kitap çok uzun ve zahmetli bir çalışmanın ürünüdür.

Bu kitabı serbest bir dille yazmış olsaydım bu kitabın on katı civarında bir kitap ortaya çıkardı. Bu kitabı kısaltmak için çok uğraştım. Daha fazla kısaltsaydım içindeki bilgilerden bazılarını içinden çıkartmam gerekecekti.

Kronolojik sıra

Bu kitap birbirinden bağımsız ana bölümlerden oluşuyor. Bölümler tamamen tarih sıralamasına göre değildir.

Neden kitap okumuyoruz?

Matbaanın icadından sonra artık dünyada milyonlarca kitap var.

1) Özellikle geçim sıkıntısının olduğu toplumlarda insanların çalışmaktan geriye çok az zamanı kalıyor. İnsanlar kalan az zamanlarını da dinlenip eğlenerek geçirmek istiyor. Bu yüzden uzun kitaplara zaman ayıramıyorlar. Zamanı olanlar da uzun kitaplardan sıkılıyor (ben de buna dahilim). Ayrıca kitap satın almanın bir maliyeti var.

İnsanlar yüzlerce kitap satın alacak parayı bulamaz. Bu kadar çok kitabı koyacakları yer de yok.

Kütüphanelerdeki kitap sayısı bazı devletlerde çok az. Bazı kütüphaneler de herkese açık değil, sadece belli insanlar faydalanabiliyor.

2) Yayımevleri büyük kitaplardan daha çok para kazandığından bazı yayımevleri kitapların büyük olmasını istiyor.

Kitapların okunmamasında okuyucuların eksikliği yok mu?

Okuyucular küçük kitapları önemsiz sanarak ciddiye almıyor. Bu yüzden yayımevleri büyük kitapları tercih ediyor. Bir kitabın fiyatı o kitabın büyüklüğü veya küçüklüğüyle ilgili değil, o kitabın içindeki bilgiler ve o kitaba harcanan emek ölçüsünde olmalıdır. Kitaplara, kiloyla satılan bir madde gibi davranmak yanlıştır.

Kitabın boyutu

Bu kitap hem küçük olmalı hem de ciddiye alınmalıydı. İnsanların ceplerinde taşıyıp istediği yerde okuyabilmesi gerekiyordu.

TARİHİ TARAFSIZ YAZMAK MÜMKÜN MÜDÜR?

Bu kitabı yazarken çok zorlandım.

Çünkü tarafsız kaynak sayısı çok azdı.
Araştırmalarımın sonucunda gördüğüm
şuydu:

Moğolları, Selçukluları ve Osmanlıları
sevenler de onları sevmeyenler de onlar
hakkında yeterli bilgiye sahip değil.
Doğruları bilenler bile gerçekleri gizliyor
ya da söylemiyor.

-Osmanlıları ve Selçukluları sevenlerin
çoğunluğu fetih adı altında Türklerin
liderliğinde büyük bir devlet hayal
ediyor.

-Selçukluları ve Osmanlıları sevmeyenler
aslında İslam karşıtlığı sebebiyle onları
sevmiyor.

-Moğolları sevenler İslam karşıtı. Türk-
Moğol işbirliğinde büyük bir dünya
devleti hayal ediyor.

Ve kendi kaynaklarını da bu bakış açıları
ile oluşturmuşlar.

Osmanlı Devletinin arşivleri açılmış olsa da...

-Herkes erişemiyor, sadece belirli kişiler
faydalanabiliyor.

-Birçok arşiv belgesinin hala açılmadığına
inanıyorum.

Tüm arşivler herkese açıldığında Osmanlı Devleti hakkında çok daha fazla bilgiye sahip olabileceğimize inanıyorum.

Bulgaristan’a hurda kağıt olarak satılan belgeler ¹

. ² . ³ . ⁴

“Osmanlı tarihini klasik tarzda yazanlar onu ideolojik etkiyle yazıyor

.....

(İlber Ortaylı, 2013) ⁵

“Tarih yazmak, tarih yapmak kadar mühümdür

.....
.....

(Mustafa Kemal Atatürk) ⁶

Yavuz Bahadıroğlu’nun Osmanlı Devleti hakkındaki görüşleri şu şekilde:

Hiç kimsenin gücü "sınırsız" değildir.
Özellikle padişahlar denetim altındadırlar.

.....
.....
.....

(Yavuz Bahadıroğlu, 2006) ⁷

KİTAPTAN ALINTI YAPACAKLAR İÇİN REHBER

**Yazarın adı (geleneksel üçlü isim olup
birebir bu şekilde kullanılacaktır):**

Ferhadê Fayîqê Silêman

Yazarın ünvanı: Hon. PhD

Eserin adı:

Büyük harflerle:

SAKLI TARİH (1. CİLT: MOĞOLLAR,
SELÇUKLULAR ve OSMANLILARIN BATI
MACERASI)

Küçük harflerle:

Saklı Tarih (1. Cilt: Moğollar, Selçuklular ve
Osmanlıların Batı Macerası)

Kitabın basım yeri: Batman

Kitabın basım tarihi: Kasım 2025

Yayımevi: Si

Kaynak gösterilerek kısmen alıntı
yapılabilir.

1. BÖLÜM

DEVLET SINIRLARI VE ANADOLU

.....
.....

ANADOLU NERESİDİR?

Eski Yunan, Roma ve Bizans Dönemleri

.....
.....

Orta Çağ Coğrafyacıları

.....
.....

Avrupalı Coğrafyacılar (16.–18. yüzyıllar)

.....
.....

2. BÖLÜM

OĞUZLARIN ORTA ASYA'DAN BATIYA DOĞRU GÖÇLERİ ve SELÇUKLULAR

OĞUZ ADININ ANLAMLARI:

(Notta bulabilirsiniz: ⁸⁾)

OĞUZ ADI KAYNAKLARDA NASIL GEÇİYOR?

(Notta bulabilirsiniz: ⁹⁾)

OĞUZ HÜKÜMDARLIĞI DÖNEMİ (750-1055)

OĞUZLAR BATIYA DOĞRU GÖÇ EDİYOR (10. Yüzyıl sonu - 11. Yüzyıl başları)

.....

.....

OĞUZ GÖÇLERİNİN SEBEPLERİ

.....

.....

3. BÖLÜM

SELÇUKLU AİLESİNİN ETNİK KÖKENİ

Bu konuda farklı görüşler vardır:

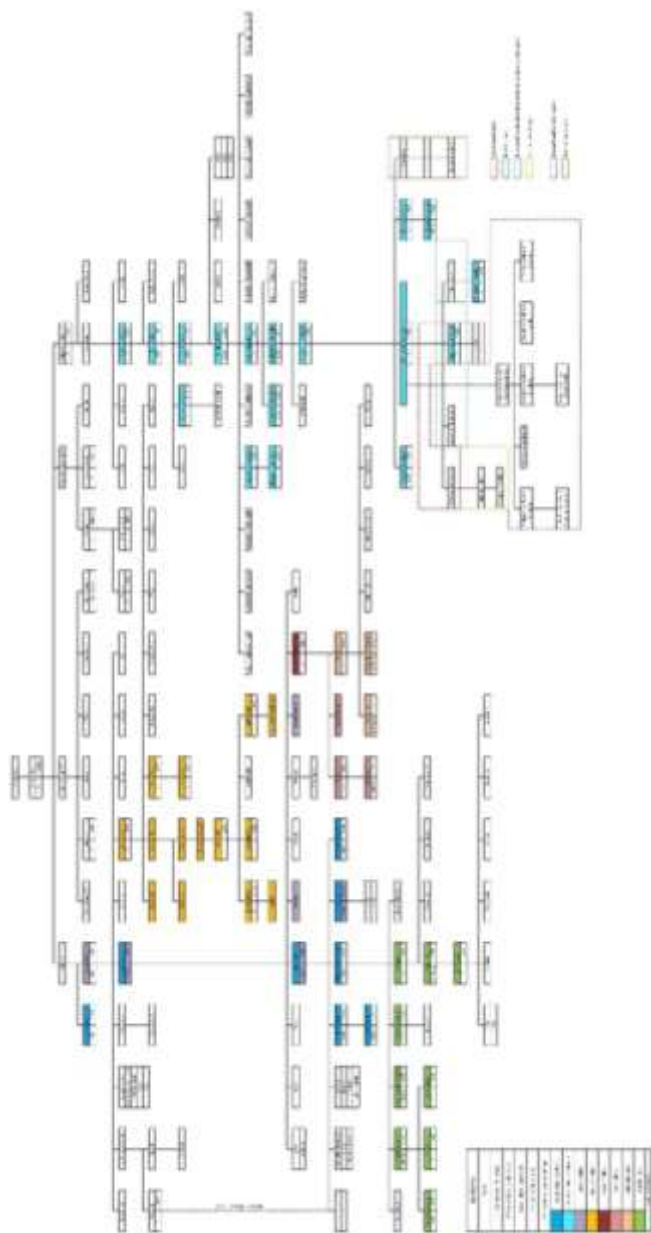
1) SELÇUKLU AİLESİ MUSEVİLİK DİNİNE İNANAN OĞUZLARDI

.....

.....

Selçuklu Ailesi'nin soy ağacı ¹⁰

[illegible]

(Kitabın boyutları küçük olduğundan soy ağacı net okunmayabilir. Dipnottaki linkten internette daha büyük halini görebilirsiniz.)

2) SELÇUKLU AİLESİ YARI YUNANDIR

.....
.....

¹¹ (Speros Vryonis, 1971)

3) RUM SELÇUKLULARI SOYLARINI İRAN ŞAHLARINA BAĞLIYORLARDI... ¹²

.....
.....

4) SELÇUKLU AİLESİ YAHUDİ-İBRANİDİR

“Selçuk adında bir başları vardı.... ve beş oğlu vardı:

.....
.....

(Kerimüddin Mahmud-i Aksarayi, 1314?) ¹³

“Selçuklu ailesinin etnik kökeni Oğuz değildir. İsrailoğulları’nın kayıp kollarından

biridir.

.....
.....
.” (Hasan Şerefoğlu, 2025) ¹⁴

“Büyük Selçuklu devletini ilk kuranlar Yahudidir.” (Prof. Dr. Erhan Afyoncu, 2025?) ¹⁵

(Hazar bölgesinde yaşayanların etnik kökeni hakkında bilgiyi son notlarda bulabilirsiniz.)

.....
.....

4. BÖLÜM

SELÇUKLU AİLESİNİN DİĞER MİLLETLERLE MÜCADELELERİ

“Selçukluların Hazar bölgesinden İran’a yaklaşık 4.000-5.000 gılamla /kölemenle (paralı askerle) geçtiklerini tahmin ediyorum. Yönettikleri halklar; Afgan coğrafyası halkları, Horasan Kürtleri, Farslar ve Peştular’dır.” (Hasan Şerefoğlu, 2025) ¹⁶

SELÇUKLULAR VE BÜVEYHİLERİN SAVAŞLARI (1020–1030)

SELÇUKLULAR VE GAZNELİLER ARASINDA ÇATIŞMALAR (1020–1040)

TALAN (YAĞMA) VE OĞUZLARIN SALDIRILARI (1030’LAR)

.....
.....
1071’de Malazgirt Savaşı sonrası Bizans’ın yenilgisiyle Ermenistan ve Kürdistan Selçuklu egemenliğine geçti.

Bölgede hüküm süren Kürt yönetimleri ortadan kalktı ve Selçuklulara bağlanmak zorunda kaldılar.

REVVADİLER VE SELÇUKLULAR (1028–1050)

.....
.....
DANDANAKAN SAVAŞI (23 Mayıs 1040)

.....
.....
SELÇUKLULARIN TAHT KAVGALARI (1092)

.....
Farklı bölgelerde farklı kollar ortaya çıktı:

1) Suriye Selçukluları (1092–1117)
(Gerekli bilgiyi notta bulabilirsiniz: ¹⁷)

2) Irak Selçukluları (1118–1194)
(Gerekli bilgiyi notta bulabilirsiniz: ¹⁸)

3) Kirman Selçukluları (1040-1142)
(Gerekli bilgiyi notta bulabilirsiniz: ¹⁹)

4) İran Selçukluları (1040-1157):

5. BÖLÜM

İRAN SELÇUKLULARI (1040-1157)

Devletin adı

Tarihte Büyük Selçuklu Devleti adında bir devlet yoktur.

.....
.....

(Murad Ciwan, 2025)

Selçuklular devletleşmeye başlıyorlar

.....
.....

Bazı kaynaklara göre Selçuklular, Abbasi halifesinden sultanlık için hil’at²⁰ alabilmek için halifeyi tehdit etmişlerdir.²¹

.....
.....

Halife Tuğrul’a

.....

unvanlarını verdi (1058).²²

Abbasiler zayıfladığında.....

Selçuklular devlet kuruyorlar

.....
.....

.....**Böylelikle İran Selçukluları devleti kurulmuş oldu.**

İRAN SELÇUKLULARI VE MOĞOLLAR, EVLİLİKLERLE YERLİ HALKA KARIŞIYOR

“-Tuğrul Bey’in kız yeğeni olan Arslan Hatun,²³

-Alparslan’ın kızı Sifri Hatun,
²⁴

-“Alparslan’ın kız kardeşi Safiye Hatun,
.....

-Alparslan’ın kız kardeşi Arslan Hatun,
.....

-Alparslan’ın kızı, ile evlendi.” (Murad Ciwan, 2025)²⁵

Selçuklular Bizans ve Arap kültürleriyle tanışıyor

.....
.....
.....²⁶
.....

Hakimiyet bölgeleri

.....
.....
.....
.....²⁷

MALAZGİRT SAVAŞI (1071)
(Bir sonraki bölümde ele alınacaktır.)

İRAN SELÇUKLULARI MERVANİ EMİRLİĞİNİ YIKIYOR

.....
.....
.....²⁸

İRAN SELÇUKLULARI YIKILIYOR

.....
.....

İRAN SELÇUKLULARININ TAHT KAVGALARI (Notta bulabilirsiniz. ²⁹)

.....³⁰

SULTAN SENCER’İN ÖLÜMÜYLE MERKEZİ OTORİTE TAMAMEN SONA ERDİ VE İRAN SELÇUKLULARI RESMEN YIKILDI (1157).

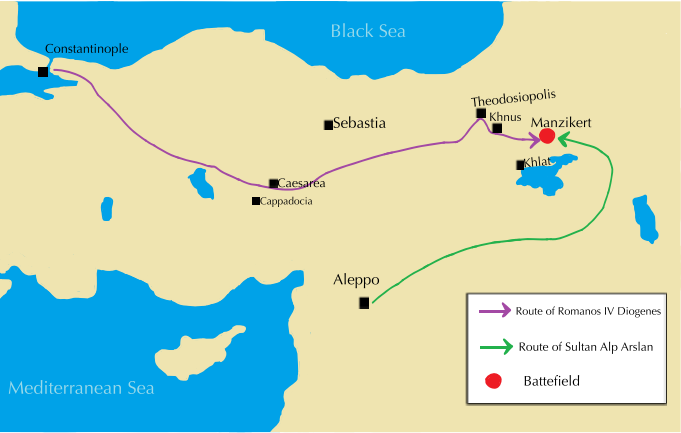
HARZEMŞAHLARIN CİNSEL ŞİDDETİ HALKI AYAKLANDIRIYOR

Şeddadi Emirliği paraları

6. BÖLÜM

MALAZGİRT SAVAŞI (1071)

SAVAŞ BAŞLIYOR

.....

.....

Alparslan 4.000 paralı köle askerle
Azerbaycan'dan Halep'e gitti.

.....

.....

Romen Diyojen'in elçisi yolda Alparslan'a
ulaştı. Diyojen, mesajında "Menbiç, Ahlat

ve Malazgirt'i istediğini, aksi takdirde onunla savaşacağını" söyledi.

.....

ASKER SAYILARI VE ASKERLERİN ETNİK KÖKENLERİ

Müslüman Koalisyon Ordusunun Asker Sayısı

Alparslan'ın paralı profesyonel kölemen/ğulam askerlerinin sayısı 4.000 idi.³¹

Revvadi, Mervani ve Şeddadi Kürt emirliklerinden gelen asker sayısı kaynaklarda farklı şekillerde geçmektedir:

-Sıbt İbnül Cevzi (kendisi Türk'dür) ve İbnüd-Devaddari'ye göre *****,³²

-İbnü'l-Esir'in "el-Kamil fi't-Tarih" adlı eserine ve İbnül Nedim'e (kendisi Kürd'dür) göre *****,³³

-İmadüddin el-İsfahani'nin "el-Fütuhât" adlı eserine göre *****,³⁴

-Usame b. Munkız'ın "Kitabü'l-İ'tibar" adlı eserine göre *****,³⁵

Koalisyon askerlerinin etnik kökenleri

.....
.....
.....

Savaş sırasında saf değiştiren askerler

Romen Diyojen'in ordusunda yer alan Hristiyan Peçenek ve Uzlar, koalisyon ordusunun saflarına geçer. ³⁶

(İran Selçukluları daha sonra 1062 yılı civarında Revvadileri, 1085 yılında Mervanileri ve 1175 yılında Şeddadileri yıkacaktır.)

Bizans ordusunun asker sayısı

Bizans ordusunun asker sayısı konusunda kaynaklarda farklı bilgiler var:

En az *****, en çok ***** arasında bir sayıdan bahsediliyor.

Bizans ordusunda bulunan milletler

Yunanlar, Arnavutlar, Gürcüler, Ermeniler, Türki halklar (Oğuz, Peçenek, Kıpçak), Franklar ve Normanlar, Bulgarlar, Ruslar ve Hazarlar ve Abhazlar. ³⁷

(Kaynaklarda Hazar gölü civarındaki insanların etnik kökenleri net değil. Ayrıntılı bilgiyi notta bulabilirsiniz: ³⁸)

BU SAVAŞ TÜRKLERE ANADOLU'NUN KAPISINI MI AÇTI?

1)

2)

(Hazarların etnik kökeni hakkındaki araştırmayı notlarda görebilirsiniz.)

MALAZGİRT ŞEHİRİ VE BÖLGESİ KİMİN ELİNDEYDİ?

.....
.....

SAVAŞ SIRASINDA ALPARSLAN'IN ÜNVANI NEYDİ?

.....
.....
.....

Seyithan Kaya'nın konuyla ilgili iddiaları şu şekilde:

“Eğer Bizans ordusu daha fazla ilerleseydi Şeddadi, Revvadi ve Mervani Kürt beyliklerinin toprakları artık Bizans toprağı olacaktı.

.....
.....

39

40

Alparslan da “Biz zaten amca çocuklarıyız” demiştir. (Seyithan Kaya, 2025) ⁴¹

**GÜNÜMÜZDEKİ TÜRK VE KÜRT
MİLLİYETÇİLERİNİN SAVAŞA BAKIŞ AÇISI**

**Türk-İslam sentezi fikrine sahip Türk
milliyetçilerinin bakış açısı:**

.....
.....
.....
.....

**Türkiye’de yaşayan aşırı Türk
milliyetçilerinin bakış açısı:**

.....
.....
.....42

**Günümüzdeki Kürt milliyetçilerinin
savaşa bakış açısı:**

.....
.....
.....

KISA SONUÇ

Savaş bir Müslüman orduları koalisyonu idi. Klasik İslam Hukukuna göre tüm Müslümanlar bu savaşa katılmak zorundaydı.

(Bu düşüncenin İslam ile ne derece uyumlu olduğu konusu ayrı bir konu. Bununla ilgili olarak kitabın son bölümüne bakabilirsiniz.)

7. BÖLÜM

6-11. YÜZYILLARDA İRAN, ANADOLU ve MEZOPOTAMYA’NIN GENEL DURUMU

SİYASİ DURUM

Emeviler Orta Asya’ya Doğru İlerliyor (661-750)

Emeviler, Arabistan’dan çıkarak Horasan’ın merkezi Merv’i (650), Ceyhun/Amuderya’yı (673–674), Buhara’yı (706–709), Semerkand’ı (710–712) ve Fergana Vadisi’ni (712) ele geçirdi.

Yıkıldıkları 750 yılına kadar Çin Tang Hanedanlığı ile komşu idiler.

(Emevilerin yıkılma süreci bilgisini notta bulabilirsiniz: ⁴³)

Emeviler İstanbul’u Kuşatıyor (717-718)

Emeviler 717-718 yıllarında İstanbul’u ikinci kez kuşattılar ama alamadılar. ⁴⁴

BATTAL GAZİ

45

Orta Asyalılar Abbasi devleti içinde önemli konumlara yükseliyor (813-842)

46

AFŞİN (816-838)

Afşin ⁴⁷, ⁴⁸ ya da Soğd/Tacik ⁴⁹ kökenli olduğunu yazılı.

“Afşin hainlik yaptığından öldürüldü.

....” (Hasan Şerefoğlu, 2025) ⁵⁰

Önemli Şehirler Sık Sık El Değiştiriyor (10-11. yy)

Selçuklular Güçleniyor (11. yy)

DİNİ DURUM (10-11. YY.)

Şii-Sünni mücadelesi

Bölgedeki topluluklar dinlerini veya mezheplerini zaman zaman değiştirebiliyordu.

Müslüman toplumlar:

Mervani Emirliği'nin sikkeleri ⁵¹

8. BÖLÜM

ANADOLU RUM SULTANLIĞI

SELÇUKLULARIN ANADOLU HAKİMİYETİ BAŞLIYOR

.....
.....
.....

Bu karışıklıktan faydalanan Selçuklular 1070’lerde Anadolu’nun içlerine kadar ilerledi.

.....
.....

Bu ilerleyiş, 1096–1099’daki Birinci Haçlı Seferi dönemine denk geldi. 1080–1140 yılları arasında Anadolu’da beylikler kurulmaya başladı.

.....
.....

Bizans’ın baskısından ve Latin (Katolik) işgallerinden bıkan beyler Selçuklular tarafından yönetilmeyi tercih etti.

.....
.....

Anadolu'ya gelen Selçuklular kendilerini **ANADOLU RUM SULTANLIĞI** olarak adlandırıyordu.

Rum Selçukluları soylarını İran şahlarına bağlıyorlardı. ⁵²

ROM

Kürtler yakın zamana kadar Türkleri tanımlamak için Türk kavramı yerine Rom kelimesini kullanıyordu (2025 yılındayız).

6 köşeli yıldız ⁵³

54

Kutalmış'ın oğlu Süleyman Şah, 1070'li yıllarda Anadolu'ya yerleşmeye başladı.

Rum Selçukluları devletini kurdu (1077-1078).⁵⁵

Hakimiyet bölgelerinde
***** ve diğer
etnik gruplar vardı.⁵⁶

Rum Selçukluları da İran Selçukluları gibi diğer beyliklerin aileleriyle akrabalık kurdu:

“-Süleyman Şah'ın oğlu 1. Kılıçarslan, **** bir prensesle evlendi.⁵⁷

-2. Mesud, **** kızıyla evlendi.

-İzzeddin Keykavus'un oğlu, **** kızıyla evlendi.

-Diğer Rum Selçuklu şehzadeleri **** aileleriyle evlendi. (Kaynaklarda özel isimler çok net değil).

-Rum Selçukluları'nın son sultanı olan 2. Mesud'un oğlu şehzade Altunbaş'ın kızı, **** evlendi.” (Murad Ciwan, 2025)⁵⁸

Türkmenler ve Moğol Askerleri

Türk olan Subutay (1175-1248) Cengiz Han'ın en ünlü komutanlarından biriydi.

Karamanlıların (1250-1487), Selçukluların ve diğer beyliklerin içinde güçlü bir Moğol askeri gücü vardı.

(Ayrıntıları notta bulabilirsiniz: ⁵⁹)

3. HAÇLI SEFERİ VE RUM SELÇUKLULARI

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Rum Selçukluları, Alman Haçlı ordusunun Anadolu'dan geçmesine izin verdi ama şehirlerine zarar vermemeleri şartıyla onlarla anlaştı.

.....
.....⁶⁰
.....
.....

13. yüzyılda Anadolu'da sultanlık iddia eden beyler ya Moğol Hanı ya da Anadolu Rum Selçukluları tarafından öldürülüyordu. ⁶¹

Rum Selçukluları en geniş sınırları (12. Yüzyıl sonu-13. Yüzyıl başı):

(Notta bulabilirsiniz: ⁶²)

Rum Selçukluları’nın Egemen Olduğu Bölgeler (1256–1335)

.....
.....

RUM SELÇUKLULARININ TAHT KAVGALARI (Notta bulabilirsiniz: ⁶³)

Anadolu Selçuklularından Süleyman Şah’ın kurduğu Anadolu Rum Sultanlığı, 2. Mesud’un ölümüyle dağıldı (1308).

9. BÖLÜM

MOĞOLLAR ve MOĞOL İLHANLILAR DEVLETİ'NİN ANADOLU VE MEZOPOTAMYA MACERASI

MOĞOLLARIN KURDUĞU DEVLETLER (Notta bulabilirsiniz: ⁶⁴)

Cengiz Han

Cengiz Han'ın başka ülkelere yaptığı akınlarda 30-40 milyon insan öldürdüğü söyleniyor. Cengiz'in mezarının yeri belli olmasın diye onun cenazesine katılan herkes öldürüldü.

2003'te yapılan bir araştırmaya göre Orta Asya'daki yaklaşık 16 milyon erkek, Y-kromozomları üzerinden Cengiz Han soyundan olabilir.

Bu sayı kadınlar da eklenince yaklaşık 35–40 milyon kişiye denk gelir. ⁶⁵

KURULUŞ

.....
.....
.....

MOĞOL İLHANLILARIN İLK DÖNEM SAVAŞLARI

SELÇUKLULAR, KÜRTLER ARAPLAR
VE RUMLAR ANADOLU’DA
MOĞOLLARA KARŞI BİRLEŞİYOR

.....
.....

KÖSEDAĞ SAVAŞI İLE RUM
SELÇUKLULARININ SONU
YAKLAŞIYOR

.....
..... 66

Selçuklu Sultanları ve Beylikler Dönemi
(13. yy. Sonları)

.....
.....

İLHANLILAR KİMSENİN ELE
GEÇİREMEDİĞİ ALAMUT KALESİNİ
ELE GEÇİRİYORLAR (1253–1256)

.....

.....

MOĞOL İLHANLILAR ABBASI DEVLETİNİ YIKIYORLAR

.....

.....

MOĞOL İLHANLILAR EYYUBİLER'İN ELİNDEKİ MEYYAFARİKİN'İ ALİYORLAR (Bahar 1259- 7 Nisan 1260)

Meyyafarikin şehrinin tarihteki adları:

(İsimleri notta bulabilirsiniz: ⁶⁷)

Meyyafarikin'in Kısa Tarihi

.....

.....

**Günümüzde çoğunluğu Müslüman olan
bazı etnik gruplar da geçmişte
Hristiyanlık dinine inanmıştır.**

(Ayrıntıları notta bulabilirsiniz: ⁶⁸)

**Meyyafarikin'in o dönemdeki idari
durumu**

.....

Moğollar'ın işgal ettiği Silvan şehrinin surları

Savaş

.....
..... 70
.....

Keleha Zembilfiroş (Sepet satıcısı Kalesi)
Zembilfiroş Destanı'ndaki olayların geçtiği kale

Kuşatmada Moğollara Destek Veren Topluluklar:

- Asuri/Süryani toplumundan bazı kimseler,
- Ermeni devletlerinin askerleri,
- Gürcü devletinin askerleri,
- Artukluların devamı olan Mardin emirinin askerleri,
- Türk/Kürt olan Musul emirinin askerleri

(Ayrıntıları notlarda bulabilirsiniz: ⁷¹)

SAVAŞIN GEREKÇELERİ (Geniş bilgiyi notlarda bulabilirsiniz: ⁷²)

YÜZYILLARCA SONRA ASURİ/SÜRYANİLER VE ERMENİLER, KÜRTLERLE ÇATIŞACAKTIR

.....
.....

Keysfilleh!

Sadece Meyyafarikin şehrinde kullanılan bir deyim vardır: “Keysfilleh!”

Anlamı; “Hıristiyan gibi fırsatçı” demektir.

Günümüzde bazı Asuri milliyetçileri Elqoş ve Mardin şehirlerini, ileride kurmayı planladıkları Asuri Devleti’nin önemli şehirleri olarak görüyor.

Günümüzdeki bazı Ermeni milliyetçileri ise Türkiye Devleti’nin Güneydoğu Anadolu dediği, Kürtlerin ise Kuzey Kürdistan coğrafyası adını verdiği bölgeyi Batı Ermenistan olarak adlandırıyor (2025 yılındayız).⁷³

MOĞOL İLHANLILARIN HARRAN KUŞATMASI

.....
.....
.....⁷⁴
.....

MOĞOL İLHANLILARIN EGEMENLİK BÖLGELERİ

(Moğol) İlhanlılar'ın Egemen Olduğu Bölgeler (1256–1335):

.....
.....
.....

DİYARBAKIR SURLARINI YIKMA GİRİŞİMİ

Birkaç yüz yıl sonra Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulacaktır (1923). 1930 yılında Diyarbakır valisi, şehrin surlarının yıkılmasına karar verir.

.....
.....
..... Surların yapımının M.Ö. 3000-2500 yıllarında Hurriler dönemine kadar uzandığı tahmin ediliyor.

75

Diyarbakır surları ⁷⁶

10. BÖLÜM

MOĞOL İLHANLILAR YIKILIYOR

.....
.....

Eretna adının kökeni kesin bilinmemekle
birlikte Moğolca olabileceği öne sürülüyor.

11. BÖLÜM

BEYLİKLER (951-1507)

Beylik Devlet	Haki-miyet	Başkent	Bölge	Din	Etnik Köken
Şeddadiler					
Revvadiler					
Mervaniler					
Annaziler					
Kakeweyhiler					
Ahlatşahlar (Sökmenliler)					

Hezarespiler					
Çoban Oğulları					
Karaman Oğulları					
Menteşe Oğulları					
Eşref Oğulları					
Candar Oğulları					
Osman Oğulları Beyliği					
Germiyan Oğulları					
Aydın Oğulları					
Çobaniler					

Eretna Beyliği					
Celayirler					
Dulkadir Oğulları					
Serbedariler					
Muzafferiler					
Ramazan Oğulları					
Karakoyunlular					
Akkoyunlular					
Timurlular					

(Bu beylikler hakkında ayrıntılı bilgi için nota bakabilirsiniz: ⁷⁷)

12. BÖLÜM

OSMANLI AİLESİNİN KÖKENLERİ

OSMANLI BEYLİĞİNİN ERKEN DÖNEMİNE DAİR BELGELER SORUNLUDUR

1300’lü yıllardan önce Osman Gazi ve ailesiyle ilgili resmi belge yoktur. Devlet daha yeni kuruluyordu.

“Osman Gazi ve ailesi hakkında anlatılanların çoğu, daha sonra yazılan metinlere ve hikayelere dayanıyor.” ⁷⁸

.....
.....
.....⁷⁹
.....

OSMAN'IN ADI OSMAN MI?

.....
.....

Zıkr olan Er-Dũñrũl Alp'ũñ iy 'azĩz

Var idi bir oğlı **OTMĀN** nām-ı nĩz...

(Ertuğrul Alp'ın iyi, aziz, değerli bir oğlu vardı, adı da **OTMAN** idi.)

Kullandığı kaynağı yazısının sonunda
OTMĀN Tārĩhi şeklinde yazmıştır:

Nađl-i **OTMĀN Tārĩhi** oldu tamam

Böyle mezkũr oldu girçek ve's-selām" ⁸⁰

2) İbni Batuta Orhan Bey'den **OSMAN ÇUK**
- عثمان چق oğlu diye bahseder: ⁸¹

3)

.....
.....

Bu yazarlara göre Osman, Zich adlı bir
Tatar çobanın ođludur.

.....
.....

Diğer kaynaklarda ise Osman'ın babasının
adı "Çoban Deli Delis" olarak geçer.

[Kitabın Türkçe versiyonu için zorunlu ek
açıklama: "Deli" kelimesi burada aklı

başında olmayan manasında, Türkçe'deki deli sıfatı anlamındadır.]

.....
.....

2. Mehmed'in (Fatih) uydurduğu sanılan bir hikaye vardır.

..... (Gibbons; 1916) ⁸²

4)

.....
ATMANES şeklinde yazmıştır. ⁸³

5) "Ātman (Atma , आत्मा, आत्मन्), "öz, nefes, ruh" anlamına gelen bir Sanskritçe kelimedir." ⁸⁴

6) onun adının **ATMAN** veya **AZMAN** olabileceğini söylemiştir.

7) **OTMAN, ATMAN, ATUMAN** gibi şekillerde geçtiğini kaydetmiştir.

8) OTMAN olduğunu söylemiştir.

9) **OTMAN** ya da **TUMAN** olabileceğini söylemiştir.

10) **OTMAN**

11) **ATMAN** şeklinde yazmasını yanlış bulur. Bu adın **ATAMAN** şeklinde olması gerektiğini söyler.⁸⁵

OSMANLI AİLESİNİN ETNİK KÖKENİ

OSMAN BEY, SELÇUKLULARLA AKRABA OLMADIĞINI VE KAYI BOYUNDAN OLMADIĞINI SÖYLÜYOR

.....
.....
.....

Osman Gazi dedi ki: ‘Bu şehri ben kendim kendi kılıcım ile aldım. Bunda sultanın ne katkısı var ki ondan izin alayım? Eğer derse ki ben kendim Gök Alp soyundanım. Eğer bu ile ben onlardan önce geldim derse Süleyman Şah onlardan önce geldi.’

.....
..... (Yrd. Doç. Dr. Cezmi Karasu, ?)⁸⁶

[Sözleri sadeleştirilmiştir, orijinal tam versiyonunu dipnotta bulabilirsiniz: ⁸⁷]

OSMANLI AİLESİNİN KÜRT OLMASI İDDİASI

.....
.....

88

ERETNA MOĞOL BEYLİĞİ Mİ? OSMAN BEY MOĞOL MU?

.....
..... 89

Osmanlı Devleti’nin kuruluşundaki asıl unsur Asya Türklerinden daha çok Avrupa kökenliydi. ⁹⁰

.....
.....

Osmanlı ailesinin başlarda Türklük (Oğuz) gibi bir iddiası yoktur. ⁹¹

*****, Osman Bey’in Hicazlı bir Arap olduğunu söylüyor. ⁹² (Hicaz: Mekke-Medine şehirleri)

..... ⁹³

.....: Osmanlı sülalesi Ahameniş ve Farslılara dayanır. ⁹⁴

..... gaza ve Kayı tezlerini reddeder. ⁹⁵

Bir iddiaya göre Osman, 12. Yüzyılda Konya’ya göç ederek Müslüman olmuş Rum Kommenos hanedanının bir prensin soyundandır. ⁹⁷

HALİL İNALCIK’IN OSMANLILARIN SOYU HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

“Biliyorsunuz Osmanlı Hanedanı’nın kökeni belli değildir.

Kayı tezi tamamen masaldır.” (Konuşmanın orijinali dipnottadır: ⁹⁸)

Ali Kemal Yıldırım, KAYI adının İran Şahlarına ait KEY ünvanından türetilmiş olduğunu söylüyor. ⁹⁹

DİĞER DEVLETLERİN LİDERLERİ OSMANLI AİLESİNİN SOYUYLA ALAY

**EDİNCE KENDİLERİ İÇİN YENİ
BİR SOY HİKAYESİ
ARIYORLAR**

.....
.....100
.....

**OSMAN BEY’İN BABASINA VE
BABASININ BABASINA YENİ BİR AD
BULUNUYOR**

.....
.....101
.....

OSMAN BEY’İN ANNESİNİN ADI

.....
.....102
.....

.....
.....103
.....

OSMANLI AİLESİNİN KAYI BOYU İDDİASININ SEBEPLERİ

**Ali Kemal Yıldırım'a göre Osmanlı
Ailesinin Kayı Boyu iddiasının sebepleri
şunlardır:**

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)

OSMANLI SOYUNA DAİR TAHRİFATLAR

..... (Karasu) ¹⁰⁴

1) YAZICIZADE ALİ’NİN OSMANLI SOYUNA DAİR TAHRİFATLARI

..... ¹⁰⁵

2) ŞÜKRULLAH’IN OSMANLI SOYUNA DAİR TAHRİFATLARI

..... ¹⁰⁶

3) OSMANLI SOYUNUN NUH PEYGAMBERE DAYANDIRILMASI

.....
..... (Witteck). ¹⁰⁷

4) BURSA’DAKİ BİR CAMİYE SONRADAN BİR TAŞ YERLEŞTİRİLMESİ

.....
¹⁰⁸)

.....

Şinasi Tekin, 1337 tarihli kitabenin aslında
1417 tarihli orijinal kitabeden veya sonraki
dönemlere ait herhangi bir kitabenin
üslubundan taklit edilerek yazılmış

olduğunu (Prof. Dr. Süleyman Demirci, 2013) ¹⁰⁹

5) MEZAR TAŞLARINDAKİ TARİH HATALARI

.....
..... ¹¹⁰
.....

6) YAZIT, BELGE VE ANITLARIN SONRADAN HAZIRLANMASI

.....
..... ¹¹¹
.....

FUAD KÖPRÜLÜ, KENDİ TEZLERİNİN AKSİNİ SÖYLEMEYE BAŞLIYOR

.....
.....

OSMANLI SOYUYLA İLGİLİ OLARAK SONRADAN TÜRETİLEN SOY KÜTÜKLERİ

BAYATLI HASAN'IN SOY AĞACI LİSTESİ

(Soyağacındaki isimleri notta bulabilirsiniz:

¹¹²)¹¹³

AŞIKPAŞAZADE'NİN SOY AĞACI LİSTESİ

(Soyağacındaki isimleri notlarda
bulabilirsiniz: ¹¹⁴)

.....
.....¹¹⁵

MEHMED NEŞRİ'NİN SOY AĞACI LİSTESİ

(Soyağacındaki isimleri notlarda
bulabilirsiniz: ¹¹⁶)

Bu liste daha sonraki dönemler için
gelenek olmuştur.

RUHİ'NİN SOY AĞACI LİSTESİ:

(Soyağacındaki isimleri notta bulabilirsiniz:
¹¹⁷)

.....
.....

“Soy kütüklerinin baş tarafındaki isimlerin çoğu uydurma olabilir.

..... ” (Karasu, ?)

118

13. BÖLÜM

OSMANLI BEYLİĞİ BAĞIMSIZ MIYDI? NASIL KURULDU ve NASIL BÜYÜDÜ?

OSMAN'IN O DÖNEMDEKİ GÖREVİ NEYDİ?

Kaynaklarda Osman'ın doğum tarihi 1254-1258 arası, ölüm tarihi ise 1324 olarak yazılı.

Aşağıdaki bilgileri aktaran kişilerin doğum ve ölüm tarihleri:

-Pachymeres: 1242-1310

-Şikari: 1256-1474

Bu iki yazar da Osman Bey ile aynı dönemde yaşamıştır.

1) OSMAN, ÇOBANOĞULLARI BEYLİĞİ İÇİN SAVAŞAN BİR KOMUTANDI

“.....” (Halil İnalcık, ?) ¹¹⁹

Yeoryos Pahimeris
(Georgios/George/Georges Pachymeres),
Çobanoğulları’nın emirini “emirülümera;
emirlerin emiri” olarak adlandırılıyor.
Acaba kim ona “emirlerin emiri” ünvanını
vermişti?

.....

.....

2) OSMAN, SELÇUKLU SULTANI ALAEDDİN **KEYKUBAD’IN ŞAHNASI VE ÇOBANI İDİ**

.....

(Şikari) ¹²⁰

.....

.....

OSMAN’IN ve ONUN BABASININ **OKUMA-YAZMASI YOKTU**

..... ¹²¹

Osman’a ait hiçbir yazılı belge bulunmamıştır. Emirleri katipler aracılığıyla kayda geçirilmiştir. (İnalcık, 2010; Imber, 2002)

OSMANLI DEVLETİNİN **KURULMASINA ZEMİN** **HAZIRLAYAN BAZI ÖNEMLİ** **SEBEPLER**

1) LATİN İSTİLASI SONUCUNDA BİZANS PARÇALANARAK ZAYIFLADI

.....¹²²

Epiros Despotluğu (1205-1479) ¹²³

.....
**Trabzon İmparatorluğu/Tzaniti (Lazistan
Krallığı) ¹²⁴**

.....
İznik İmparatorluğu (1204-1261)

1. Theodoros Laskaris tarafından kurulmuştur. Dimiter Angelov, kurucu aile olan Laskaris/Leşkeri ailesinin Gence Kürt Şeddadi ailesinden olduğunu söylüyor. Bu adın Farsça'da asker+i manasına gelen leşger+i kelimesinin gelmiş olabileceğini yazıyor. ¹²⁵

İznik İmparatoru 8. Mihail Palaiologos, Konstantinopolis'i Latinlerden alarak Bizans İmparatorluğu'nu yeniden kurdu (1261). ¹²⁶

.....

**2) RUM SELÇUKLU DEVLETİ YIKILINCA
BEYLİKLER ORTAYA ÇIKTI**

.....

**3) RUM SELÇUKLULARININ ÇÖKÜŞÜ İLE
YENİ TÜRKMEN GÜÇLERİ OLUŞTU**

.....

4) MOĞOL İSTİLALARI VE TÜRKMEN GÖÇLERİ

.....

.....

OSMAN, BİZANS ORDUSUNU YENİYOR VE OSMAN BEY OLUYOR

.....¹²⁷

OSMAN BEY BİZANS ORDUSUNU HANGİ ASKERLERLE YENDİ?

.....

.....¹²⁸,¹²⁹

.....¹³⁰

(Pachymeres, Osman'ın ordusunda bulunan yukarıdaki toplulukların içinde Kürt, Türkmen, Rum ve Ermeni adlarını sayıyor.)

.....¹³¹

....." ¹³²

SAVAŞTA VE SAVAŞTAN SONRA YAŞANANLAR

.....

Alan halkı ¹³³ Rumlara çok faydalı oldu.

.....

134

**İnalcık’ın Neşri’den aktardığı bu metinde
üzerinde durulması gereken bir nokta var:**

**Bizans ordusuna saldıranlar hep Türk
olarak adlandırılıyor. Oysa Pachymeres,
Osman’ın ordusunda Kürt, Türkmen, Rum
ve Ermeni adları sayıyor. O zaman tüm bu
gruplar için Türk tabiri kullanılmış oluyor.**

OSMAN BEY, MOĞOL İLHANLILARA BAĞLI OLARAK KENDİ BEYLİĞİNİ KURUYOR

.....

. 135

OSMANLI BEYLİĞİ GÜÇSÜZ BİR BEYLİKTİR

.....

. 136

**OSMAN BEY SULTAN MIYDI?
SİKKESİ VAR MIYDI? ADINA HUTBE
OKUTTU MU?**

.....
137

**OSMAN, BİZANS’IN VE
GERMİYANLILARIN DEVLET
YÖNETİM ŞEKLİNİ ÖRNEK ALIYOR**

..... 138

Devletleşmeyi Germiyan Beyliği’nden
öğreneceklerdir. Bu konu ileride ele
alınacaktır.

**OSMANLI DEVLETİNİN İLK
BAŞKENTİ**

..... 139

**OSMANOĞULLARI, DİĞER
MİLLETLERDEN KİMSELERLE
AKRABALIK KURDU**

..... 140

ORHAN BEY

ORHAN BEY'E KURTARICI GÖZÜYLE BAKILMAYA BAŞLANIR

“Orhan sadece gazi ismi ile değil, Hristiyan dünyasına ait Marquis ünvanı ile de onurlandırılır.” ¹⁴²

143

OSMANLILAR ANADOLU'DA NE ZAMAN BÜYÜDÜ VE DOĞUYA NASIL AÇILDI?

144

12. YÜZYILDA ANADOLU'NUN ETNİK YAPISI

14. BÖLÜM

GERMİYAN BEYLİĞİ GÖÇEBE OSMANLI AŞİRET REİSLERİNİ SARAY BEYİ YAPTI

Halil İnalıcık'a göre Germiyanlılar sayesinde göçebe Türkmenler, zamanla saraylı ve eğitilmiş Osmanlı beylerine dönüştü.¹⁴⁵

.....

Germiyan Beyliği, daha sonra Osmanlı Beyliği tarafından ilhak edilmiştir.

Germiyanlılar, Osmanlılar için bazı yazılı eserleri tercüme ettirdi. Kaynakta hangi dile tercüme edildiği yazılı değil:

.....

GERMİYAN SARAYI

Evliya Çelebi, Germiyan Sarayı'nın 360 odası olduğunu söyler.

TERESSÜL

.....
..... 147

VERGİ SİSTEMİ

.....

**BİLGİLİ İNSANLARDAN
FAYDALANILMASI**

.....

**EVLİYA ÇELEBİ ANKARA VE
BEYPAZARI HAKKINDA ŞUNLARI
YAZIYOR:**

.....

.....

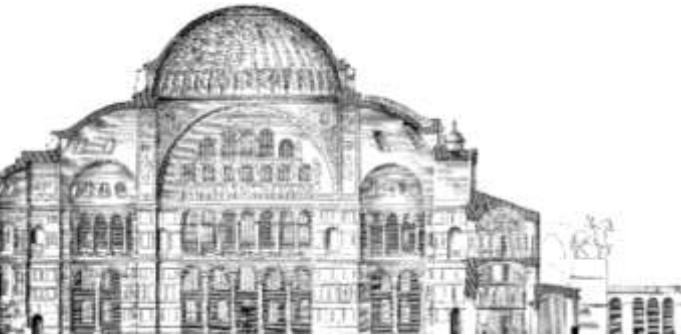
Ankara Kalesi’nin şekilleri:

.....

148

15. BÖLÜM

MOĞOLLARIN, SELÇUKLULARIN ve OSMANLILARIN BİZANS DEVLETİ İLE ANADOLU MACERASI (11–16. YY.)

Bizans dönemindeki Ayasofya’ya ait bir çizim

OSMANLI DEVLETİ’NİN İÇİNDEKİ BİZANS

.....
..... (Cahen, 1968) ¹⁴⁹

.....

BİZANS KÜLTÜRÜ ANADOLU’DA BİRDENBİRE Mİ YOK OLDU?

SELÇUKLU VE OSMANLI SARAYLARINDAKİ BİZANS ETKİSİ

Ayasofya’dan bir görüntü: Bloktaki kabartmada 12 havariyi temsilen yapılmış 12 kuzudan bazıları ve yaşam ağacı sembolü. ¹⁵⁰

BİZANS VE İSLAM MEDENİYETİNİN ETKİLEŞİMİ

Bazı yerlerde Hristiyan bayramları ve gelenekleri sürüyor.

**ANADOLU’DA İSLAMİYET’İN
TÜRKLEŞMEYE SEBEP OLMASI**

.....

.....

**ANADOLU’DAKİ NÜFUS
DEĞİŞİMLERİ**

.....

.....

**13. YÜZYILDA ANADOLU’DAKİ
SİYASİ DURUM**

.....

.....

**OSMANLI DEVLETİ’NİN
TOPLUMSAL YAPISI VE MİLLET
SİSTEMİ**

.....

.....

OSMANLI DEVLETİ’NİN YAPISI

.....

.....

**YUNANCA’DAN OSMANLICAYA
GEÇEN VE TÜRKÇE’DE HALEN
KULLANILAN KELİMELER**

(Ayrıntılar için nota bakabilirsiniz: ¹⁵¹)

MÜZİK VE KÜLTÜREL ETKİLEŞİM

.....
.....

16. BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİ'NİN ADLARI

DEVLET NEDEN OSMAN'IN ADIYLA TANINIYOR?

Osmanlı ailesinden **savaşlara ilk katılan kişi Osman olduğundan devlet de Osman'ın adıyla anılmıştır.** ¹⁵²

Osmanlı Devleti, kuruluşundan itibaren çeşitli dönemlerde farklı isimlendirmeler kullanmıştır:

1)

2)

3)

4)

5) ¹⁵³

Osmanoğulları'nın

imparatorluk dönemine ait bir arması

17. BÖLÜM

SULTAN 2. MEHMED İSTANBUL’U ALIYOR (1453)

OSMANLI BEYLİĞİ NE ZAMAN İMPARATORLUK OLDU?

Tarihçi Murad Ciwan’ın bu konu hakkındaki tezi şudur:

.....
.....

Böylelikle Osmanlı Beyliği artık bir Balkan devleti olmaktan çıkıp Osmanlı İmparatorluğu oldu.¹⁵⁴

.....
.....¹⁵⁵

FATİH’İN İSTANBUL’UN ALINMASI SÜRECİNDEKİ DANIŞMANLARI

.....

CANDARLI HALİL PAŞA (İDAM EDİLEN İLK SADRAZAM)

.....
.....¹⁵⁶

MOLLA GÜRANİ (İLK ŞEYHÜLİSLAM)

Kayser

Grekçe bir kelimedir. Arapça'ya Aramice yoluyla girdiği söylenmektedir. ¹⁵⁸

İSTANBUL'UN ALINMASINDAN SONRA TÜRKLER ŞEHİR DIŞINA ÇIKARILDI, YERLERİNE YAHUDİLER YERLEŞTİRİLDİ

159

160

Osmanlı imparatorluğu artık farklı milletleri bir arada yönetmeye başlamıştır.

Fatih, bilgili insanları güçlendirerek medrese sistemini geliştirdi ve imparatorluğa güç kazandırdı.

İSTANBUL'UN ALINIŞIYLA İLGİLİ HİKAYELER

Ulubatlı Hasan'ın surlara ilk bayrağı dikti mi?

.....

Gizli tünel efsanesi

.....

Pişmiş balıklar mucizesi

.....

**SULTAN MEHMED İSTANBUL’U
ALINCA “TRUVA’NIN İNTİKAMINI
ALDIM” DEDİ Mİ?**

.....

**ROMA İMPARATORU FATİH
SULTAN MEHMED TÜRLERE
HAKSIZLIK YAPIYOR**

.....

“Rum Mehmed Larende’ye yürüdü;
mescitlerini ve medreselerini yakıp yıktı.
Babasının eviymiş gibi yıktı. Şehrin
kadınlarını ve oğlanlarını [erkek çocuk
veya genç erkek] çırılçıplak soydu.” ¹⁶¹

18. BÖLÜM

ROMA KAYSERLERİ OLAN OSMANLI PADİŞAHLARI

MUAVİYE OĞLU YEZİD'İN
MUHAMMED PEYGAMBER ADINA
UYDURDUĞU SÖZ, FATİH SULTAN
MEHMED'İN FAYDASINA OLDU

.....
..... 162
.....

KAYSER-İ RUM (ROMA İMPARATORU) FATİH SULTAN MEHMED

.....
163

....."
Bizans İmparatoru Muhammed" yazılıdır.
164

.....
"Kimse şüphe etmez ki **sen**
Romalılar'ın imparatorusun." 165

.....
166

.....
167

2. BAYEZİD

.....**R**
um Sultanı ve Rum Kayseri, Mehmed
Han'ın oğlu Bayezid. 168

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN

.....
169

Candar
Oğulları'nın
bayrağı

Karaman
Oğulları'nın
bayrağı

Teke Oğulları'nın
bayrağı

Eretna Beyliği'nin
bayrağı ¹⁷⁰

19. BÖLÜM

KARAMANOĞULLARI, CANDAROĞULLARI, TEKEOĞULLARI VE ERETNA BEYLİKLERİNİN DİNİ YAPILARI

KİM YAHUDİ, KİM İBRANİ, KİM MUSEVİ?

Kavram kargaşası buradan başlıyor.

- 1)
- 2)
- 3)

SAMİRİLER

Etnik köken:

.....
171

Samirilere göre kendileri gerçek
İsrailoğullarıdır. Sürgüne gitmemişlerdir.

Filistin’in dağlık bölgelerinde yaşamaya devam etmişlerdir.

İnanç:

Samiriler, Yahudilerin, sürgünden dönerken dinlerini bozduğunu, “Yeruşalim merkezli” yeni bir din kurduğunu söyler.

.....

Kutsal yer

.....

BETA ISRAEL (ETİYOPYALI MUSEVİLER)

.....

MUSEVİ KÜRTLER

.....

172

MUSEVİ ARAPLAR

.....

KARAMANOĞULLARI, CANDAROĞULLARI, TEKEOĞULLARI VE ERETNA BEYLİKLERİNİN DİNİ

.....

KARAMANOĞULLARI’NIN DİNİ

..... şunu söylüyor: “İslam askerine karşı savaşan, Müslümanların kadınına, erkeğine sataşarak şeriata uymayan işler yapan bir beyliktir. ¹⁷³

DANIŞMENDLİLER’İN DİNİ

.....

Peki o zaman Zünnun hangi dindendi? ¹⁷⁴

20. BÖLÜM

SELÇUKLU AİLESİNİN DİNİ YAPISI

Hasan Şerefoğlu Selçuklu ailesinin etnik olarak Yahudi-İbrani-İsrailoğulları'nın, Babil sürgününden dönmemiş kayıp kollarından biri olduğunu söylüyor.

.....

(Hasan Şerefoğlu, 2025)

.....

175

Diğer bazı araştırmacılar ise etnik kökenlerinin Oğuz, dinlerinin ise Musevilik olduğunu söylüyor.

.....

176

Çocuklarının adları üzerinden etnik köken konusunda yorum yapmak yanlıştır. (Geniş bilgiyi notta bulabilirsiniz: ¹⁷⁷)

İSRAİL NE DEMEKTİR?

Kimi kaynaklara göre İsrail, “Tanrı ile güreşen” demektir.

Kimi kaynaklara göre ise “İsrail” ya da “Yisrael” adı iki kelimedenden oluşur: **Yisra** ve **El**. Yisra “üstün gelmek”, El ise “Tanrı” anlamındadır.

.....

.....

. 178

İsrail, aynı zamanda Yakup Peygamber’in adlarından biridir.

21. BÖLÜM

OSMANLI AİLESİNİN DİNİ YAPISI

ANADOLUYA YERLEŞEN TÜRKMENLER

.....
(Lord Kinross, 1977) ¹⁷⁹

OSMAN BEY'İN KONFEDERASYONU

.....
Türkmenlerin azınlıkta olduğu bir “yağmacı konfederasyon”dur... ¹⁸⁰

[Osmanlılar] 1286'da Musul'un yağmalanmasında, Türkler ve Türkmenler Müslüman ve Hristiyan arasında ayırım yapmadılar; erkekleri katledip, her iki dinden kadınları kaçırdılar. (Gibbons, 1916) ¹⁸¹

Kaynakta Türk ve Türkmen kavramları ayrı ayrı kullanılıyor.

Sebebini bilmiyorum.

OSMAN BEY'İN BABASI

(Şerefoğlu, 2025)

OSMAN BEY VE ÇEVRESİNDEKİLER

“Osman ve onun çevresindeki insanlar, pagan ve Hristiyan topluluklardan oluşuyordu.

Bu topluluklar İslam'ı kabul ederek bir araya geldi ve yeni bir topluluk / “yeni bir ırk” ortaya çıktı.”¹⁸²

“Osman Kuran okuyabiliyor ama içinde ne yazdığını bilmiyor.”¹⁸³

OSMAN BEY VE ORHAN BEY'İN MEZAR YERLERİ

(Osman Bey'in Bursa'yı almaya çalışmasından bahsediliyor)

184

“Orhan Gazi de vefatında bu manastırın bir kısmına gömülmüştür.”¹⁸⁵

Kaynaklarda bu manastırın adı Saint Elias Kilisesi olarak geçiyor.¹⁸⁶

Peki acaba Osman ve Orhan neden bir manastıra gömülmeyi istemişlerdi?

OSMANLI PADİŞAHLARI HACCA GİTTİ Mİ?

.....
.....

OSMANLI DEVLETİNDE CİHAD VE GAZA KAVRAMLARI

“Gazi Devleti teorisi gerçek değildir.

.....
.....

14-15. Yüzyıllarda aşığıdaki kavramların manaları şu şekildeydi;

Gaza = Akın

Gazi = Akıncı

Fatih ve 2. Bayezid devirlerine ait iki belgede, gayrimüslimlerin de akıncı olabildiğini anlıyoruz.

Osmanlı Devleti, hem Müslüman hem de gayrimüslimleri içeren yağmacı bir konfederasyondur.” (Demirci, 2013)¹⁸⁷

“Yıldırım Bayezid zamanında Müslüman beyliklerle yapılan savaşlar Osmanlıların “gazi” kimliklerinin saygınlığına zarar verdi.” (Afyoncu, 2017) ¹⁸⁸

22. BÖLÜM

MOĞOLLAR, SELÇUKLULAR, OSMANLILAR VE BEYLİKLERDE KADIN

ESKİ TÜRKLERDE ÇOK EŞLİLİK

.....
..... 189
.....

.....
..... (Prof. Dr. Adnan Demircan,
2003) ¹⁹⁰

HUN İMPARATORU METE HAN KARISINI VE ATINI MOĞOLLARA VERİYOR AMA TOPRAĞINI VERMİYOR

.....
.....

MOĞOL CENGİZ HAN DÖNEMİ

Cengiz Han döneminde bazen düşman kabilelerden kadınları kaçırarak onlarla zorla evlenmişlerdir. Ve bu evlilikleri şantaj aracı olarak kullanmışlardır. ¹⁹¹

İLHANLILAR, SELÇUKLULAR VE BEYLİKLERDE KADIN

İlhanlılar, Selçuklular ve Anadolu beyleriyle yapılan ittifaklarda kadın evliliklerini garanti ve güvence aracı olarak görmüşlerdir.

OSMANLI PADİŞAHLARI EŞLERİYLE SABAHLAMAZDI

SULTAN ABDÜLHAMİD'İN NİKAHLI 12 KARISI VARDI

23. BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİNİN HUKUK SİSTEMİ ADİL MİYDİ?

.....
.....

OSMANLI PADİŞAHLARI MAHKEMELERDE YARGILANABİLİYOR MUYDU?

.....
.....

FETVA

.....
.....

VERGİ TOPLAMA

.....

MEMURLARIN VARLIKLARINA EL KOYMA

.....
.....

RÜŞVET

.....
.....

**Selam verdim, rüşvet değildir diye
almadılar**

.....
.....” 195

YOLSUZLUK

.....
.....

YARGIDA ADALET

.....
.....

KURALLARIN UYGULANMASI

.....
.....

**CİNSEL İÇERİKLİ SUÇLARA VERİLEN
CEZALARDAN ÖRNEKLER**

**HANZADE (BALTALI HANO)’NUN
İNTİKAMI**

.....¹⁹⁷

.....¹⁹⁸ (Tecavüz edilen kişinin
kaynakta cinsiyeti yazılı değil.)

.....¹⁹⁹

.....²⁰⁰

24. BÖLÜM

OSMANLI PADİŞAHLARININ KADINLARININ ETNİK ve DİNİ KÖKENLERİ

OSMANLI PADİŞAHLARI NEDEN AİLE DIŞINDAN EVLENİYORLARDI?

1)

2)

3)

HAREM DIŞINDAN EVLENME GELENEĞİ BOZULUYOR

.....²⁰¹

(Hür cariye kavramından kasıt, aslında para ile çalışan hizmetçidir. Hür bir kadın ile evlenmek de normaldir. Ancak metinden anlaşıldığı kadarıyla bir kadın köle ile evlenmiştir.)

SULTAN VAHİDEDDİN SAVAŞ SIRASINDA EVLENDİ Mİ?

.....

Padişah	Eşi/Hasekisi ²⁰²	Eşin/Hasekinin Etnik kökeni	Dini
I. Orhan			
I. Murad			
Yıldırım Bayezid			
I. Mehmed (Çelebi)			
II. Murad			

Fatih Sultan Mehmed			
II. Bayezid			
Yavuz Sultan Selim			
Kanuni Sultan Süleyman			
II. Selim			
III. Murad			

III. Mehmed			
I. Ahmed			
IV. Murad			
I. İbrahim			
IV. Mehmed			
II. Süleyman			

II. Ahmed			
III. Ahmed			
I. Mahmud			
III. Mustafa			
I. Abdülhamid			
III. Selim			

II. Mahmud			
Abdülmecid			
Abdülaziz			
V. Murad			
II. Abdülhamid			

Mehmed Reşad			
VI. Mehmed Vahideddin			

25. BÖLÜM

OSMANLI SARAY EĞLENCELERİ VE ALKOLLÜ İÇKİ İÇEN OSMANLI PADİŞAHLARI

GÜNLER SÜREN SÜNNET DÜĞÜNLERİ

39 süren sünnet düğünü

.....

15 gün süren sünnet düğünü

.....

OSMANLI DEVLETİNDE ALKOLLÜ İÇKİ TÜKETİMİ

.....

203

BU BÖLÜMÜ NEDEN YAZDIM?

Alkollü içki içmek kişiye özel bir durumdur. Kişi çevresine zarar vermiyorsa kendi özel

hayatıyla ve dini inancıyla ilgili bir konudur. Peki bu konuya kitaptan neden yer verdim?

1)

2)Farklı kaynaklarda farklı rivayetler varsa “?” şeklinde yazılmıştır.

(Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için nota bakabilirsiniz: ²⁰⁴)

İçmiştir:	+		İçmemiştir:	-
Halifelik ünvanından önce İçenler				
Halifelik ünvanından Sonra İçenler				

Seyyid Haşim:

**İçkiyi yasaklarken kendisi içki içen
birini kendim için büyük kabul
etmem**

..... 205

26. BÖLÜM

İSPANYA YAHUDİLERİ OSMANLI TOPRAKLARINA KABUL EDİLDİ, İSPANYA MÜSLÜMANLARI KIBRIS İÇİN UNUTULDU

İspanya kralı, ülkesindeki Yahudilerin ve Müslümanların Hristiyan olmasını istedi. Hristiyanlığı kabul etmeyenler çeşitli zulüm ve işkencelere uğradı.

.....
(Erhan Afyoncu, ?) ²⁰⁶

Ancak başka kaynaklar durumu farklı aktarıyor:

YAHUDİLERİN OSMANLI TOPRAKLARINA GÖÇ ETMESİ KABUL EDİLDİ

.....
207

Portekiz’den Yahudi göçü (1497)

İSPANYA MÜSLÜMANLARININ (MORİSKOLAR) OSMANLI TOPRAKLARINA GÖÇ ETMESİ KABUL EDİLMEDİ

Bazıları zorla Hristiyanlaştırıldı. Gerçekten Hristiyan olup olmadıklarının anlaşılması için çeşitli tedbirler uygulandı.

Hristiyanlaşma kurallarını ihlal edenlere verilen cezalar

..... Bazıları yakılarak öldürüldü.

Papalık tarafından gözlemci olarak gönderilen rahip Lorenzo, 1481-1517 yılları arasında 13.000 kişinin diri diri yakıldığını bildirdi.

Türkiye Diyanet Vakfı tarafından hazırlanan İslam Ansiklopedisi'nde şu bilgiler var:

..... **2. Selim Kıbrıs'ın fethiyle meşgul olduğundan onlara yardım edememişti.”** ²⁰⁹ (Mehmet Özdemir: ?)

Olaylar 1. Ahmed zamanında da devam etmişti.

OSMANLI DEVLETİ KIBRIS ADASINI NE İÇİN ALDI?

Erhan Afyoncu bu konuda şunu yazıyor:

.....
210

Murat Bardakçı, “Uğruna tazminat ödediğimiz Kıbrıs’ı şarapları için fetva çıkarıp almıştık” başlıklı yazısında şunları yazıyor:

.....
211
.....

HANGİ KOMUTAN KIBRIS’I OSMANLI DEVLETİ İÇİN ALDI?

“Başkumandanlığı Lala Mustafa Paşa yapıyor, donanmaya da Lala Mustafa Paşa kumanda ediyordu.” (Bardakçı, ?)

Daha önce Kıbrıs’ı alan komutan ile ilgili iki belgeye rastlamıştım.

Bu belgelere ulaştığım zaman bu kitabın sonraki ciltlerinin birinde belgeleri yayımlamaya çalışacağım.

1844 yılında Joseph-Philibert Girault de Prangey tarafından çekilmiş Kudüs fotoğrafı

David Kiern tarafından çekilmiş olan 1860 tarihli Kubbetüssahra fotoğrafı

27. BÖLÜM

OSMANLI PADİŞAHLARININ YAHUDİLERLE İLİŞKİLERİ

BİZANS DÖNEMİNDE İSTANBUL YAHUDİLERİ

.....
.....

ORHAN BEY DÖNEMİ

.....
.....²¹²

.....
.....²¹³

.....²¹⁴

FATİH SULTAN MEHMED DÖNEMİ (1451–1481)

Fatih, İstanbul’u aldıktan sonra Türkleri
İstanbul’un dışına çıkardı.

İstanbul’u alması sırasında ona yardımcı
olacak Yahudiler için dini özgürlük sözü
verdi.

Ardından 2. Selim, 2. Murad ve 3. Mehmed de Fatih'in sözünü yineledi.

2. BAYEZİD DÖNEMİ (1481–1512)

YAHUDİLER OSMANLIYA GÖÇ ETTİ,
MORİSKOLAR KIBRIS İÇİN UNUTULDU
bölümüne bakınız.

YAVUZ SULTAN SELİM DÖNEMİ (1512–1520)

216

217

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN DÖNEMİ (1520–1566)

218

219

220

Kudüs surlarının tamir edilmesi

221

SULTAN ABDÜLHAMİD DÖNEMİ

SULTAN ABDÜLHAMİD VE MEZOPOTAMYADA KURULACAK OLAN İSRAİL DEVLETİ

Tarihçi Murat Bardakçı, Prof. Dr. Vahdettin Engin'in bu konuda bazı belgeler bulunduğunu yazıyor:

.....” 222

Bu konuda herhangi bir belge yayımlanırsa ileriki ciltlerinin birinde yayımlamaya çalışacağım.

16. YÜZYILDA OSMANLI İMPARATORLUĞUNDAKİ MEŞHUR YAHUDİLER

(Haklarında ayrıntılı bilgi için nota bakabilirsiniz: ²²³) Yahudi toplumu içindeki bu bilgili kişiler daha sonra kurulacak olan İsrail Devleti için ciddi bir altyapı oluşturacaktır.

SONUÇ

Tüm bu bilgileri bir araya getirdiğimde şu sonuca ulaşıyorum:

İsrail Devleti’nin kuruluşunu temelleri aslında Osmanlı Devleti zamanında atılmıştır.

.....
.....

28. BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİ'NDE CİNSELLİK, KÖLELİK, DEVŞİRME ve HAREM

Haremde kimler yaşırdı?

.....

Gümüş çivili ayakkabılar

.....²²⁴

Özgür ve köle cariyeler kavramları
birbirine karıştırılıyor

Özgür cariyeye:

Köle cariyeye:

Kadın ve erkek kölelerin statüsü

.....

Sarayı yakan Feleksu

.....

Köle kaynakları

.....
.....
Sarayda ve saray dışında kölelerin özgür bırakılma süreleri
.....
.....

Maaş ve hediyeler
.....
.....

DEVŞİRME VE KAPIKULU SİSTEMİNDEKİ KİŞİLERİN GÖREVLERİ

Devşirme
.....
.....

Pençik: (Notta bulabilirsiniz: ²²⁵)

Acemi Ocağı: (Notta bulabilirsiniz: ²²⁶)

Kapıkulları: (Notta bulabilirsiniz: ²²⁷)

Ortakçı Kullar: (Notta bulabilirsiniz: ²²⁸)

OSMANLI SARAYINDA İÇ OĞLANLAR VE EŞCİNSELLİK

.....
..... (Noel Malcolm, 2022;
Onursal Erol, 2023) ²²⁹

CİVELEK TABURU

.....
.....

CİNSEL İSTİSMAR VE ÖZEL OLAYLAR

Cinsel istismar

.....
.....

Drakula

.....
.....

Osmanlı toplumunda ve sarayında köle
kadınların cinsel olarak kullanılması

.....
.....

KÖLE TİCARETİ VE EKONOMİ

.....
.....

Kölelerin getirildiği ülkeler

.....

.....

Osmanlı Devletine yıllık olarak getirilen köle sayıları

Trablus vilayetinden: 2000

Hicaz ve Yemen'den: 4000-5000

Basra'dan: 2000-3000

Mısır'dan: 1000-2000

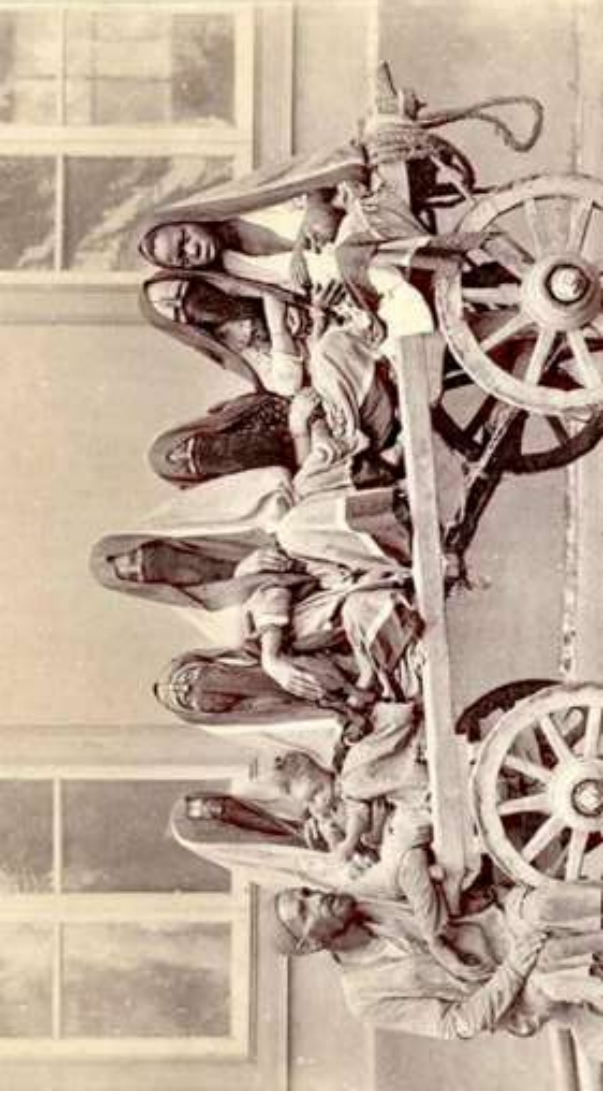
Adige (Çerkes): 1000-2000 köle ²³⁰

(Bu sayılar dünyanın o zamanki nüfusuna göre değerlendirilmelidir.)

OSMANLI DEVLETİNDE KÖLELİĞİN SONA ERMESİ

Mekkeli bir tüccar ve Çerkes kölesi, 1880'li yıllar. Gerçek kamera çekimidir.²³¹ İkisinin giyime de gayet iyi. Kafasında sarığı, elinde tesbihi olan kişi muhtemelen köle sahibidir.

Köle tüccarı, arabasının üzerindeki köleleri satıyor.
Tarihi belirsizdir. Gerçek kamera çekimidir.

29. BÖLÜM

HÜKÜMDARLARIN SARAYLARI İÇİN HADİM EDİLEN ERKEK ÇOCUKLARI

HADİM EDİLMENİN TARİHÇESİ

Mısır

.....

Pers İmparatorluğu

.....

Bizans

.....

Abbasiler

.....

HADİM EDİLMENİN GEREKÇELERİ

.....

.....

OSMANLI SARAYINDAKİ HADIMLARIN ÇOCUK YAŞTA CİNSEL ORGANLARI AMELİYATLA ALINIRDI

1) Kısmen hadım edilenler

.....B
azıları bu ameliyat sırasında ölürdü.

2) Tam hadım edilenler

.....
..... . Çoğu ameliyat sırasında
ölürdü.

İslam hukukuna göre hadım edilmek yasak olduğundan hadım edilme işlemi, bu çocuklar saraya getirilmeden önce yapılırdı.

Osmanlı Sarayında Hadım Edilmiş Erkeklerin Görevleri

(Notta bulabilirsiniz: ²³²)

Bazı Hadım Erkekler Sadrazam Oldu

(Notta bulabilirsiniz: ²³³)

**OSMANLI SARAYINDA HADIMLIK
UYGULAMASI NE ZAMAN
BAŞLADI?**

.....
.....

**OSMANLI SARAYINDA HADIMLIK
UYGULAMASI NE ZAMAN BİTTİ?**

.....
.....

30. BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİ'NDEKİ TAHT KAVGALARINDA ÖLDÜRÜLENLER VE DELİRENLER

Osmanlı Devleti'nde bir şehzade doğduğunda önünde iki yol vardı:
Ya padişah olacaktı ya da öldürülecekti...

ŞEHZADE MUSTAFA'NIN FERYATLARI

.....
.....²³⁴
.....

KORKUDAN DELİRENLER

SULTAN İBRAHİM (DELİ İBRAHİM)

.....
.....²³⁵ Beklerken de psikolojisi bozulmuştu.

Padişahlık dönemindeki bazı hareketleri sebebiyle Deli İbrahim olarak adlandırılmıştır:

İstanbul’da araba yasağı:

.....
.....²³⁶
.....

Padişah, küçük kızlarını vezirlerle evlendirdi.

Ahmed Paşa’yı karısından zorla boşatarak kendisinin (padişahın) küçük kızıyla evlendirdi: (Ayrıntıları notta bulabilirsiniz:
²³⁷)

.....
.....

Bir Osmanlı padişahı ilk defa bir cariye ile nikah kıyarak evlendi: (Ayrıntıları notta bulabilirsiniz: ²³⁸)

Samur aşkı ve samur hediyesi: (Ayrıntıları notta bulabilirsiniz: ²³⁹)

Padişahın sonu:

.....
.....

5. MURAD, ÖLDÜRÜLME KORKUSUYLA DELİRİYOR

.....
.....
5. Murad “**Kan istemem, padişahlık istemem!**” demiştir.

.....
.....
240

.....
**1. MUSTAFA DA ÖLDÜRÜLME
KORKUSUYLA DELİRİYOR**

.....
.....
**TAHT KAVGALARINDA
ÖLDÜRÜLENLER**

(Konu başlıkları, öldüren kimselere göre düzenlenmiştir.)

1) Amcası Dünder’i öldürdü.
241

2) Oğlu Savcı Bey’i öldürdü.
Kardeşleri Halil ve İbrahim’i öldürttüğü de iddia ediliyor. ²⁴²

3) 6 oğlu vardı.
Oğullarından; Mehmed > kardeşi İsa’yı öldürdü. Musa > ağabeyi Süleyman’ı öldürdü.

4) Süleyman, Musa ve İsa adındaki kardeşlerini öldürttü. ²⁴³

5) Amcası Mustafa Çelebi'yi öldürdü. Ahmet, Yusuf ve Mahmut adlı kardeşlerini öldürdüğü de söyleniyor.

6) Kundaktaki kardeşi Ahmed'i öldürttü. Kardeş katlini yasallaştırdı.

Kanunname-i Al-i Osman:

“Evlatlarımdan biri tahta çıkarsa, kardeşlerini öldürmesi caizdir. Din bilginlerinin **çoğu** da bunu uygun görmüştür.” ²⁴⁴

7)Kardeşi Cem Sultan'ı öldürttü. Bazı rivayetlerde babasını ve oğulları Oğuzhan ve Murad'ı da öldürdüğü söyleniyor.

8) 2 ağabeyini, 6 yeğenini, 3 vezirini, dedesini ve dört dayısını öldürttü. ²⁴⁵

9) Oğlu Mustafa'yı ve Mustafa'nın oğlu Mehmed'i (bebek olan torununu) öldürttü. ²⁴⁶ Oğlu Bayezid'i, Bayezid'in de beş oğlunu (kendi torunlarını) öldürttü. ²⁴⁷

10) 5 kardeşini öldürttü.
Bazı rivayetlere göre 100 çocuğu vardı.
Bunlardan 53'ü, babaları sağken öldü.

11)

En büyük saray katliamı

.....

Anasından emdiği süt burnundan geldi

.....

Darımı yiyeyim, beni ondan sonra boğun

.....

12) “Ben katil bir adamın cenaze namazını kılmam” diyerek babasının cenazesine katılmadı. Kardeşi Mustafa’yı öldürmedi. Kafes sistemini başlattı. Bu sistemde şehzadeler sarayda özel bir odada hapsediliyordu.

13) Kardeşi Mehmed’i öldürttü.

Askeri darbe geleneği başlıyor:

..... 248

-..... 249

-..... 250

-..... 251

-..... 252

Osmanlı Devleti tarihinde sembolik de olsa ilk kez bir askeri darbenin hesabı soruluyor: ²⁵⁴

14) Kardeşlerinin zehirlenmesine sessiz kaldığı veya buna onay verdiği söyleniyor.

15) Kardeşi Bayezid'i öldürttüğü rivayet edilir.

16) (Konunun başına bakınız) Saraydaki kadın ve cariyelerin öldürülmesini emrettiği rivayet edilir.

17) Torunu IV. Mehmed'i öldürttüğü söyleniyor. Kendisi de öldürüldü (2 Eylül 1651). ²⁵⁵

18) Kafes sistemi nedeniyle 51 yıl hapsedildi.

Diri diri gömülen padişah

.....

19) 3. Selim'i öldürttü.

20) Binlerce yeniçeriyi, din bilginlerini ve tanınmış kişileri öldürttüğü söyleniyor.

Fatih zehirlenerek öldürüldü mü? Bu da bir taht kavgasının sonucu muydu?

(Ayrıntılar için nota bakabilirsiniz: ²⁵⁶)

(Taht kavgalarında öldürülenler kısaca anlatılmıştır. Ayrıntılar için nota bakabilirsiniz: ²⁵⁷)

PADİŞAHLARIN EMRİYLE ÖLDÜRÜLEN SADRAZAMLAR

FATİH SULTAN MEHMED DÖNEMİ:

2. BAYEZİD DÖNEMİ:

YAVUZ SULTAN SELİM DÖNEMİ:

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN DÖNEMİ:

3. MEHMED DÖNEMİ:

1. AHMED DÖNEMİ:

4. MURAD DÖNEMİ:

DELİ İBRAHİM DÖNEMİ:

4. MEHMED (AVCI MEHMED) DÖNEMİ:

2. AHMED DÖNEMİ:

3. AHMED DÖNEMİ:

1. MAHMUD DÖNEMİ:

3. OSMAN DÖNEMİ:

3. MUSTAFA DÖNEMİ:

1. ABDÜLHAMİD DÖNEMİ:

3. SELİM DÖNEMİ:

2. MAHMUD DÖNEMİ:

**YENİÇERİLER TARAFINDAN
ÖLDÜRÜLENLER**

. (Ayrıntılar için nota bakabilirsiniz: ²⁵⁸)

31. BÖLÜM

OSMANLI PADİŞAHINA TEK BAŞINA KAFA TUTAN ADAM

1878-1960 yılları arasında yaşamıştır.
Kitaplarında Saidi Nursi veya Saidi Kürdi adlarını kullanmıştır. Bediüzzaman lakabını ise bazen adlarının önünde kullanmıştır.

MEDRESETÜZZEHRA (ZEHRA ÜNİVERSİTESİ) FİKRİ

KÜRDLER NEYE MUHTAÇTIR?

EY KÜRD HALKI

.....

BİR KELLE SOĞANI BİN KIZIL ELMAYA DEĞİŞMEM

.....
.....

TAKİPÇİLERİ

.....
.....

SAVAŞ SIRASINDA YAZILAN KİTAP

.....
.....

259

SAİDİ NURSI’NİN ESERLERİNİN ANA TEMALARI

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ESERLERİNİN BOZULMASI İDDİALARI

.....

.....

RASTLANTILI KUR'AN

.....

.....

<https://www.hizmetvakfi.org/tevacuklu-kuran-i-kerim.html>

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10153070275075071&id=93391135070&set=a.158648735070>

<https://www.youtube.com/watch?v=Ffz6CulCRi0>

<https://www.youtube.com/watch?v=K6Tc0IfXZ6k>

32. BÖLÜM

OSMANLI İMPARATORLUĞUNUN SON DÖNEMİ İLE TÜRKİYE’NİN KURULUŞUNDA TÜRKLÜK KİMLİĞİNİN İNŞASI

Osmanlı Devleti’nde insanlar etnik kökene göre değil, Müslüman olup olmamalarına göre sınıflandırılıyordu.

DÜNYADA MİLLİYETÇİLİK AKIMLARI BAŞLADI

.....
.....

(Hasan Şerefoğlu, 2025) ²⁶⁰

TÜRKİYE’DE TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ YAPANLAR

.....
..... Türk milliyetçiliğinin önderi gibi görünen birisi vardır. Adı Tekin Alp'dir. Ama gerçek adı Moiz Kohen'dir. (Mehmet Şevket Eygi, 2006) ²⁶¹

19. yüzyılın milliyetçiliği yayılmacıdır. Bu yayılmacılık üstün ulus olma çabasından değil yayılmış ve kalabalık bir ulus olma rüyasından besleniyor." (İlber Ortaylı, 2002) ²⁶²

Hasan Şerefoğlu, günümüz Türkiye'sinde 7 milyondan fazla gizli Sabetayist, gizli Yahudi ve gizli Pakraduni Ermeni olduğunu söylüyor. Bu kimselerin Türkiye'de aşırı Türk milliyetçiliği yaparak toplumda gerginlik oluşturduğunu ve insanları birbirine düşürdüğünü söylüyor. (Hasan Şerefoğlu, 2025) ²⁶³

.....
..... (Ernest Renan: 1882) ²⁶⁴

"Türkiye resmi tarihi, Orta Asya Türk tarihi ve destanlar gerçek kabul edilerek oluşturulmuştur. **Moğol tarihi bile Türk tarihine eklenmiştir.**

.....
..... (Avni Özgürel: 2006) ²⁶⁵

"
..... (Ömer Lütfi Mete: 2006) ²⁶⁶

İTTİHAT VE TERAKKİ’NİN İKİ KESİMİ

1) Merkeziyetçiler-Selanik Ekolü:
İngiltere ile iş birliği yapmışlardır.
Mustafa Kemal de bunun içindedir.

2) Adem-i Merkeziyetçiler: Prens
Sebahaddin başı çeker. Yerelden
yönetimi ve eyaletlerin
güçlendirilmesini savunurlar.
Osmanlının tekrar dirilmesini
gerektiğini söylerler. (Hasan Şerefoğlu,
2025) ²⁶⁷

JÖNTÜRKLER VE İTTİHAT VE TERAKKİ

Jöntürkler

.....
.....

İttihat ve Terakki Cemiyeti (İTC):

.....
.....
.....
.....

JÖNTÜRKLERİN ve İTTİHATÇILARIN ETNİK KÖKENLERİ

Kişinin Adı	JönTürk ise Görevi	İttihatçı ise Görevi	Etnik Köken
İbrahim Temo			
Abdullah Cevdet			
İshak Sükuti			
Çerkez Mehmed Reşid Bey			

Enver Paşa			
Cemal Paşa			
Talat Paşa			
Mehmed Ziya (Gökalp)			
Dr. Nazım Bey			

Emmanuel Carasso			
Mustafa Kemal (Atatürk)			

SABETAY SEVİ (1626-1676)

Sevi'nin yolundan gidenler zamanla gizli topluluklar haline geldi.

Kimileri tasavvuf tarikatlarına (Bektaşilik, Mevlevilik, Melamilik gibi) karıştı, kimileri de okullar açarak etkilerini sürdürdü.

268

MEHMED ZİYA (GÖKALP)

Kürtler arasında anlatılan bir sözlü rivayet var:

MUSTAFA KEMAL (ATATÜRK)

269

..... Kemal soyadını değil Kamal soyadını sevdiğini söylüyor.²⁷⁰

.....
.....
Tarihçi-yazar Müfid Yüksel, Atatürk'ün
Yahudi olduğu konusunda internet
sayfasında bazı gazete kupürleri paylaşmış:

<https://mufity.blogspot.com/2024/11/sabetaycilik-tartismalari-ve-kimlik.html>

**Ekrem Buğra Ekinci, Gazi'nin Saraydaki
Akrabaları da Sürgün Edilmişti başlıklı
makalesinde şu bilgileri veriyor:**

.....
.....
271
.....

33. BÖLÜM

HALKLARIN ORTAK SİMGELERİ

AY- YILDIZ	
HİLAL	

PARS

Prof. Dr. Ahmet Taşağıl, kurtun bütün Türklerin simgesi olmadığını söylüyor. Ayrıca sanılanın aksine parsın kurttan daha yaygın olduğunu söylüyor.²⁷²

Sasani imparatoru 3.
Erdeşir'i gösteren
para. Üstünde hilal ve
yıldız var.

Kraliçe Purandoht,
Sasani kralı II.
Hüsrev'in kızı,
Hanedanın son kadın
temsilcisi ve son
yöneticisi, 630 yılına
ait. Paranın üstünde
hilal ve yıldız var. ²⁷³

Stefan Lochner'in 1440 yılına ait çizimi.
Köln Katedrali. Kenarda ay ve yıldız bayrağı var.

BOZKURT – LUPA - GURÊ MANCO – QIZILQURT

Türkiye Cumhuriyeti tarafından 5 Aralık 1927 yılında
basılmış kağıt para. Üzerinde bozkurt işareti var. ²⁷⁴

Bozkurt: 275

276

Lupa adındaki kurt, Romulus ve Remus'u emziriyor. İtalya'nın Roma şehrindeki Capitolini Müzesi'nde 277

Lupa:

Gurê Manco:

Bu tabir zamanla değişerek Gurê Manco şeklini almış. 278

Qızılqurt:

NOEL BABA ve KALIK û PÎRIK

TURAN

279

YADA TAŞI	280
EJDERHA İNCİSİ	Çin kültüründe “Ejderha İncisi”,
NAGA MANİ	Hint kültüründe “Naga Mani”,
MAGA- TAMA	Japon kültüründe “Magatama”,
KADER TAŞI	Kelt kültüründe “Kader Taşı”,
YILDIRIM TAŞI	Slav kültüründe “Yıldırım Taşı”

**ÇENEYE
DOĞRU İNEN
UZUN BIYIK**

**YILAN - AKREP
- BOĞA -
ASLAN -
BALIK/DENİZ
CANAVARI**

KAPLAN

AYI	
AT	
GÜNEŞ	
GEYİK/ KARACA	
TAÇ KAFA SARGISI, MİĞFER	
KARTAL	

YAYGIN OLMAYAN ORTAK SİMGELER	
--	--

KUR’AN’DAKİ ZÜLKARNEYN SEDDİ VE ERGENEKON EFSANESİ İLİŞKİSİ

.....
.....

**Yecuc-Mecuc ile İlgili Kur’an Ayetleri
(Ayetler, olayın içeriğine göre
sıralanmıştır. Ayetlerden konuyla ilgili
alıntılar yapılmıştır. Ayetlerin tam
metinlerini görmek isteyenler sure ve
ayet numarasıyla araştırabilirler):**

.....

**ERGENEKON EFSANESİ ve
KUR’AN’DAKİ ZÜLKARNEYN
OLAYININ KARŞILAŞTIRILMASI
ERGENEKON EFSANESİ**

.....
.....
.....

.....

EFSANEYE DAİR GÜNÜMÜZDE YAPILAN YORUMLAR

Türk milliyetçilerinin bakış açısı

.....

.....

**Eğer Türk milliyetçilerinin tezleri
doğrultusunda Tatarlar ve Kırgızlar Türk
ise:**

.....

.....

Türk karşıtlarının bakış açısı

.....

.....

**ERGENEKON EFSANESİ İLE ZÜLKARNEYN
OLAYININ KARŞILAŞTIRMALI MANTIKSAL
ÇERÇEVESİ**

	KUR'AN	ERGENEKON EFSANESİ
ETKEN KARAK- TERLER	Zülkarneyn	Tatar komutan ve Kırgız işbirlikçileri
EDİLGİN TOPLULUK	Yecuc ve Mecuc (Yegog ve Megog), ²⁸²	İlhan ve beraberin- dekiler.
AMAÇ	Kötülük yapan kavimleri önleme	Kaçış ve sığınma

34. BÖLÜM

AVRUPA'DA ESKİDEN TUVALET YOK MUYDU?

Antik Roma tuvaleti, Efes antik kenti. ²⁸³

.....
.....

ROMA DÖNEMİ
(M.Ö. 1 – M.S. 4 yy):

.....
..... (Hobson 2009; Jansen 2011)

ORTA ÇAĞ (5–15 yy)

.....
..... (Jørgensen 2010; Greed 2003)

RÖNESANS (16–17 yy)

.....
..... (Ward, 2015; Fagan, 2011)

18–19 yy:

.....
..... (Halliday, 2001; Reid, 1991)

TEMİZLİK MALZEMESİ

.....
..... (Jansen 2011; Maguire 2020)

SONUÇ

Avrupa’da tuvalet ve temizlik kültürü her dönemde vardı.

35. BÖLÜM

KİTAPTA GEÇEN KONULARA İSLAMİYET'İN BAKIŞ AÇISI

Önsözde bazı kişilerin Osmanlı ve Selçuklu devletlerini tamamen günahsız ve İslami toplumlar olarak gördüğünü söylemiştim.

Bu toplumların ve devletlerin yaptıkları ile İslamiyet'in prensiplerini karşılaştırmak için bu bölümü yazdım.

İSLAM HUKUKUNDA KÖLELİK ve SAVAŞ ESİRLİĞİ

Aslında Kölelik ve Savaş Esirliği kavramlarını aynı başlık altında yazmamak gerekiyordu.

Çünkü İslamiyet'e göre bu kavramlar birbiriyle ilgisi olmayan iki ayrı kavramdır.

1) KÖLELİK

.....
.....

İSLAMİYET’TE KÖLELİK KURUMU YOKTUR

.....
.....

GÜNÜMÜZDEKİ İSLAM HUKUKU

.....
.....

İSLAMİYET ÖNCESİNDE KÖLELİK

.....
.....

Cariye

.....
.....

**PEYGAMBERLERİN GETİRDİĞİ İLAHİ
DİNLER SAVAŞ ESİRLİĞİ İÇİN BİR HUKUK
OLUŞTURMUŞTUR**

.....
.....

**Muhammed Peygamber köleler için
büyük bir umut oldu:**

.....
.....

2) SAVAŞ ESİRLİĞİ

Savaştaki Temel Gerekçe, Savaşa Mecbur Kalmak Sebebiyle Kendini Savunmaktır. Savunma Savaşında Bile Aşırılık Yasaktır:

.....
.....

Zulüm Ortadan Kalktıktan Sonra Hemen Barış Yapılmalıdır:

.....
.....

Başkaları Zulüm Görüyorsa Onlar İçin De Savaşın (Mazlum Kişi Müslüman Olsun Ya Da Olmasın):

.....
.....

“Dinde zorlama yoktur” (Kuran; Bakara, 256)

SAVAŞIN GEREKÇELERİ VE SAVAŞ ESİRLİĞİ

.....
.....

İSLAM DİNİ, BU SAVAŞ ESİRLERİ İÇİN BİR HUKUK SİSTEMİ OLUŞTURMUŞTUR

.....
.....

CİHAD

Cihad kavramının anlamı çabalamaktır. Bu da bir Müslümanın, İslamiyet'in dünyaya yayılması için çaba harcaması manasına gelir.

Ancak zaman içerisinde bu kavrama savaş manası yüklenmiştir.

.....
.....

KARŞI CİNSTEN SAVAŞ ESİRİYLE İZİNSİZ CİNSEL İLİŞKİ KURMAK

**Özgür Kadınlarla Evlenmeye Gücü
Yetmeyen Kişi İnanan Genç Kadın Savaş
Esirleriyle Evlensin:**

.....
.....

Mehir/mehir:

.....
.....

Eğer rızasız cinsel ilişki serbest olsaydı ayet neden evliliği ve mehir verilmeyi şart koşardı?

Müşrik (Allah’a Ortak Koşan) Kimselerle Evlenmek Yerine Kadın ve Erkek Savaş Esirleriyle Evlenin:

.....
.....

SAVAŞ ESİRLERİNE NASIL DAVRANILIRDI?

.....
.....

284

.....
.....

Savaş Esirlerini Ya Karşılıksız Olarak ya da Ücret Karşılığında Serbest Bırakın:

.....
.....

Eğer Savaş Esirleriniz Sizinle Hala Savaşmıyorsa;

- Özgürleşmeleri için aranızda hemen bir özgürleşme sözleşmesi yapın,**
- Onları fuhuşa zorlamayın,**
- Allah’ın size verdiği mallardan onlara verin:**

.....
.....
Bazı Suçları İşleyenlerin Köle Azad Etmesi:

.....
.....
Allah Adına Edilen Yemini Tutmamanın Cezası:

.....
.....
Savaş Esirliği Statüsünden Kurtulmak İçin Sahiplerine Ücret Ödemek İsteyen Esirlere Zekatınızı Verin:

.....
.....
Malından Savaş Esirine Yardım Etmek

- Savaş Esirini Özgürleştirme
 - Doğu Da Batı Da Allah'ın Mülküdür.
 - Asıl Önemli Olan İyilik Yapmaktır.
 - Anlaşmaya Uymak Önemlidir:
-
.....

**Savaş Esirlerinizi Evlendirin ve Aranızda
Bir Özgürlük Sözleşmesi Yapın. Onları
Fuhuşa Zorlamayın:**

.....
.....

**KİTAPTA GEÇEN DİĞER
KONULARLA İLGİLİ KUR’AN
AYETLERİ VE MUHAMMED
PEYGAMBER’İN SÖZLERİ**

**Müslüman doğruyu söylemelidir.
İnsanların açıkça yaptığı yanlışlıklarını
gizlememeli ve inkar etmemelidir:**

.....
.....

**Bir etnik gruba mensup olup aslını inkara
ederek başka bir etnik gruba mensup
olduğunu iddia etmek yasaklanmıştır.
Kur’an, bu gibi kimselere “zenim
(soysuz)” der.**

.....
.....

**Adem Peygamber’in iki oğlundan birisi
diğerinini öldürmüş, insanlık ırkının ilk
katili, ilk ırkçısı olmuştur:**

.....

.....

Dinlerin ibadethaneleri korunmalıdır:

.....

.....

**İslam hukukunun geçerli olduğu yerde
Müslüman olmayanın durumu:**

.....)

NOTLAR

¹<https://www.devletarsivleri.gov.tr/cdn/file/download?fileId=43> &
[https://www.researchgate.net/profile/Hakan-](https://www.researchgate.net/profile/Hakan-Anameric/publication/28808874_Bulgaristan%27a_Satilan_Evrak_ve_Ozel_Arsivlerin_Ulke_Tarihindeki_Onemi/links/02e7e515c8ded8bc17000000/Bulgaristana-Satilan-Evrak-ve-Ozel-Arsivlerin-Uelke-Tarihindeki-Onemi.pdf)

[Anameric/publication/28808874_Bulgaristan%27a_Satilan_Evrak_ve_Ozel_Arsivlerin_Ulke_Tarihindeki_Onemi/links/02e7e515c8ded8bc17000000/Bulgaristana-Satilan-Evrak-ve-Ozel-Arsivlerin-Uelke-Tarihindeki-Onemi.pdf](https://www.devletarsivleri.gov.tr/cdn/file/download?fileId=43) &
<https://www.devletarsivleri.gov.tr/cdn/file/download?fileId=43>

² <https://www.fikriyat.com/tarih/2018/05/10/okkasi-3-kurusa-satilan-tarih>

³ <https://bakis.bg/2018/05/11/okkasi-3-kurusa-bulgaristana-satilan-osmanli-arsiv-belgeleri>

⁴ <https://www.balturk.org.tr/bulgaristandaki-osmanli-arsivi-goruntulendi>

⁵ Ortaylı, İlber. “Osmanlıların Tarihyazıcılığı Üzerine”, Resmi Tarih Yalanları (Editörler: Cem Küçük & Münir Üstün), Profil Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 67-68

⁶ Batır, Betül. “YÜZYILA DAMGASINI VURAN ÖNDER: ATATÜRK” KİTABINDA DÜNYA LİDERİNİ ANLAMAK, ANLAYABİLMEK - TO UNDERSTAND AND BE ABLE TO UNDERSTAND THE WORLD LEADER IN THE BOOK "ATATÜRK, THE LEADER WHO SHAPED THE

CENTURY", <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2826036#:~:text=%E2%80%9CTarih%20yazmak%2C%20tarih%20yapmak%20kadar,insanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20%C5%9Fa%C5%9F%C4%B1rtacak%20bir%20mahiyet%20al%C4%B1r.%E2%80%9D&text=Mustafa%20Kemal%20Atat%C3%BCrk%C3%BCn%20hayat%C4%B1,dal%C4%B1n%C4%B1n%20uzmanlar%C4%B1%20i%C3%A7in%20kaynak%20niteli%C4%9Findedir.>

⁷ Bahadıroğlu, Yavuz. Resmi Tarih Yalanları (Editörler: Cem Küçük & Münir Üstün), Profil Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 142-144

⁸ **Oğuz adına** Sümer, Faruk.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/oguzlar> &

https://en.wikipedia.org/wiki/Oghuz_Yabgu_State

⁹ **Arapça'da El-Ğuziyye**,Günler, Dr.

Mevlüt. Tarihi Kaynaklar ile Mevcut Araştırmalara Göre Oğuz Adının Anlamı ve Kökenleri-The Meaning and Origins of the Name Oghuz According to Historical Sources and Current Researches, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi / Cilt: 26, Sayı: 4, Aralık 2024, 1993-2002-Afyon Kocatepe University Journal of Social Sciences / Volume: 26, No: 4, December 2024, 1993-2002, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2787688>

¹⁰https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8b/Selcuklu_Hanedani_Soy_Agaci.jpg

¹¹ *The Seljuk and Ottoman courts were, theoretically, open to Byzantine influence through four channels. There were occasionally sultans and princes who spent time by the side of Byzantine rulers in Constantinople and Nicaea . 80 Such, by way of example, were Kildij II Arslan, his son Ghiyath al-Din Kavkhusraw, and 'Izz al-Din II Kaykaus, the latter two being half-Greeks, or mixovarvaroi.Vryonis - Kaynak: Jr Speros. The Decline of Medieval Hellenism in Asia Minor and the Process of Islamization from the Eleventh through the Fifteenth Century, UNIVERSITY OF CALIFORNIA PRESS, London, 1971, https://archive.org/stream/vryonis-1971-dmh/Vryonis_1971_DMH_djvu.txt*

¹² Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrazi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025: & https://en.wikipedia.org/wiki/Sultanate_of_Rum

¹³ Aksarayi, Kerimüddün Mahmudi. Müsameretül Ahbar, Çeviren: Prof. Dr. Mürsel Öztürk, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2000, s.22

¹⁴ Hasan Şerefoğlu ile yaptığım söyleşiden.

¹⁵ <https://www.facebook.com/reel/1447162597053586>

¹⁶ Hasan Şerefoğlu ile yaptığım söyleşiden.

¹⁷ -----

¹⁸ -----

¹⁹ -----

.
²⁰ Hil'at (الخلعة): Devlet liderlerinin bir kişiye hediye olarak verdikleri çok değerli bir giysi türüdür.

²¹ Bosworth, Clifford Edmund, The New Islamic Dynasties, New York, 1996, s. 133–136 & Peacock, Andrew C. S., The Great Seljuk Empire, Cambridge, 2015, s. 41–45 & Cahen, Claude, La Turquie pré-ottomane, Paris, 1968, s. 68–70

²² Sümer, Faruk. Tuğrul Bey,
<https://islamansiklopedisi.org.tr/tugrul-bey>

²³ Hosseini, Akram & Zavar, Nazanin. Empire builders: Tracing the urban footprints of Seljuk women from Khorasan to Anatolia, Vol. 21, No. 3, November 2024, s. 637-654,
<https://www.az.itu.edu.tr/jfa/article/download/944/722/16518>

²⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Sifri_Khatun

²⁵ Ciwan, Murad.
<https://www.facebook.com/murad.ciwani/posts/pfbid02P2PpoDAeN6bS4EpMqfFLVGTUULKnjZuhMbGCJ4aGz7fzxbV1socZWuCTG4ShbnPxl>

²⁶ Cahen, Claude. Pre-Ottoman Turkey A general survey of the material and spiritual culture and history c. 1071-1330, Taplinger Publishing Company, New York, s. 87-104

²⁷ Cahen, Claude. Pre-Ottoman Turkey (A general survey of the material and spiritual culture and history c. 1071-1330, Taplinger Publishing Company, New York, s. 1-29

²⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/Fakhr_ad-Dawla_ibn_Jahir &
https://en.wikipedia.org/wiki/Banu_Tha%27labah

²⁹ -----
³⁰ -----

<https://www.sabah.com.tr/diyarbakir/2020/12/14/mervanilerin-son-hukumdarinin-mezarinin-surda-oldugu-iddiasi>

³¹ Ciwan, Murad Ali. Kürtlerin Tarih Boyunca Batı ve Orta Anadolu'daki Varlığı, 2024, <https://portal.netewe.com/kurtlerin-tarih-boyunca-bati-ve-orta-anadoludaki-varligi/> & Tufantoz, Abdurrahim. <https://islamansiklopedisi.org.tr/mervaniler--diyarbakir>

³² Bitlisname'nin Facebook hesabında kaynak gösterilen eser: Sıbt İbnü'l Cevzi'nin Mir'atü'z-Zaman Fi Tarihi'l-Ayan & Genç, Ali. MALAZGİRT'TE TÜRK KARDEŞLERİNİN İMDADINA YETİŞEN KÜRT'LERİN ROLÜ!!!,
<https://www.sultanhanigazetesi.com/yazarlar/ali-genc/malazgirtte-turk-kardeslerinin-imdadina-yetisen-kurtlerin-rolu/26424>

³³ Kaya, Seyithan. BÜYÜK TARİHİ KAVŞAKTA BİN YILLIK TÜRK- KÜRT KARDEŞLİĞİ, <https://www.anahaberyorum.com/m/detay.aspx?ID=85653&>

³⁴ Kaya, Seyithan. BÜYÜK TARİHİ KAVŞAKTA BİN YILLIK TÜRK- KÜRT KARDEŞLİĞİ, <https://www.anahaberyorum.com/m/detay.aspx?ID=85653&>

³⁵ K. Hitti, Philip. Memoirs of an Arab-Syrian Gentleman Or an Arab Knight in the Crusades Memoirs of Usamah Ibn-Munqidh (Kitab Al-I'tibar), Princeton-New Jersey, March 1929, <https://archive.org/details/memoirsofarabsyr0000tran>

³⁶ Yıldırım, Ali Kemal. İran Selçukluları'ndan Çemişgezek Beyliğine Doğuda Türkler ve Kürtler (dijital versiyon), s. 82

³⁷ Sula, Gozde, Alparslan'a Malazgirt Zaferi'ni getiren Bizans Ordusu'ndaki Türk boyları, <https://www.odatv.com/diger-haberler/alparslana-malazgirt-zaferini-getiren-bizans-ordusundaki-turk-boylari-120060793>

³⁸ HAZARLARIN KÖKENİ HAKKINDAKİ TEMEL TEZ VE İDDİALAR:

SSCB'li Bazı Tarihçiler: Hazarları Kuzey -----

-----Kaynak:

<https://en.wikipedia.org/wiki/Khazars>

³⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Abu%27l-Aswar_Shavur_ibn_Fadl

⁴⁰ <https://www.anahaberyorum.com/yazar.aspx?ID=85653>

⁴¹ <https://www.anahaberyorum.com/yazar.aspx?ID=85653>

⁴² [https://www.facebook.com/OfficialTAMGHA/posts/pfbid0PiwtxuXT4k4RRaK4tmEZ2c5XiPUk1JovAx6weLWEiet6YZw6BUBGA6b3yo9zK464I?__cft__\[0\]=AZUMzP7lpeXGZUnIC1oUhCRN-K4zFo6sHc8Ps6QLxSMVGlxWTMw8yzfNIBo-xmM9aUZE-pDIS-eGNEO_II15w_69oVST5WSARIZasyJMOH8Rv4a9hViz5ZUmA4GlynNpVukoL0gbRLlChVTYbAEsA_R_BBGRlKaLoiCABhx92i_kQ&__tn__=%2CO%2CP-R](https://www.facebook.com/OfficialTAMGHA/posts/pfbid0PiwtxuXT4k4RRaK4tmEZ2c5XiPUk1JovAx6weLWEiet6YZw6BUBGA6b3yo9zK464I?__cft__[0]=AZUMzP7lpeXGZUnIC1oUhCRN-K4zFo6sHc8Ps6QLxSMVGlxWTMw8yzfNIBo-xmM9aUZE-pDIS-eGNEO_II15w_69oVST5WSARIZasyJMOH8Rv4a9hViz5ZUmA4GlynNpVukoL0gbRLlChVTYbAEsA_R_BBGRlKaLoiCABhx92i_kQ&__tn__=%2CO%2CP-R)

⁴³ EMEVİLERİN YIKILMASININ TEMEL

SEBEPLERİ: -----

⁴⁴ [https://en.wikipedia.org/wiki/Siege_of_Constantinople_\(717%E2%80%93718\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Siege_of_Constantinople_(717%E2%80%93718))

⁴⁵ Kendisiyle yaptığım söyleşiden.

⁴⁶ Bozkurt, Nahide. <https://islamansiklopedisi.org.tr/memun-amp-Avcı,Casim>. <https://islamansiklopedisi.org.tr/mutasim-billah>

⁴⁷ Afşin: -----

⁴⁸ Türkmen-----

Clark, Larry (1996). Türkmen Referans Grameri . Harrassowitz. s. 4. ISBN 9783447040198., Annanepesov, M. (1999). "Türkmenler". Dani'de Ahmed Hasan (ed.). Orta Asya uygarlıklarının tarihi . Motilal Banarsidass. P. 127. ISBN 9789231038761., Golden, Peter

(1992). Türk halklarının tarihine giriş: Orta Çağ ve erken modern
Avrasya ve Ortadoğu'da etnogeneze ve devlet oluşumu

.Harrassowitz. s. 213–214) Temel kaynak:

<https://en.wikipedia.org/wiki/Turkmens> & Yıldız, Hakkı Dursun.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/afsin-haydar-b-kavus>

⁴⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Khaydhar_ibn_Kawus_al-Afshin.

Kaynağın kaynağı: V. Minorsky, Kafkasya tarihi üzerine çalışmalar ,
Cambridge University Press, 1957, (sayfa 111'deki dipnot).

⁵⁰ Kendisiyle yaptığım söyleşiden.

⁵¹[https://tr.wikipedia.org/wiki/Merv%C3%A2n%C3%AElar#/media/
Dosya:Marwanids_coins.png](https://tr.wikipedia.org/wiki/Merv%C3%A2n%C3%AElar#/media/Dosya:Marwanids_coins.png) Atıf: <https://diyarbakirhafizasi.org/> &
[https://diyarbakirhafizasi.org/en/a-parenthesis-in-history-the-
marwanids/](https://diyarbakirhafizasi.org/en/a-parenthesis-in-history-the-marwanids/), CC BY-SA 4.0,

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=106925632>

⁵² https://en.wikipedia.org/wiki/Sultanate_of_Rum

⁵³ Zscout370 - Yükleyenin kendi çalışması, Kamu Malı,

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=462932>

⁵⁴ By Fabienkhan modified by Ewan ar Born - Own work, CC BY-SA
2.5, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=4528575>

⁵⁵ Cahen, Claude. Pre-Ottoman Turkey (A general survey of the
material and spiritual culture and history c. 1071-1330, Taplinger
Publishing Company, New York, s. 57-139 &

[https://www.derintarih.com/ozel-dosya/turkiye-selcuklulari-
sultani-i-kilic-arslanin-hazin-sonu](https://www.derintarih.com/ozel-dosya/turkiye-selcuklulari-sultani-i-kilic-arslanin-hazin-sonu) &

https://en.wikipedia.org/wiki/Kilij_Arslan_I

⁵⁶ Cahen, Claude. Pre-Ottoman Turkey A general survey of the
material and spiritual culture and history c. 1071-1330, Taplinger
Publishing Company, New York, s. 57-139

⁵⁷ Ciwan, Murad Ali. Kürtlerin Tarih Boyunca Batı ve Orta
Anadolu'daki Varlığı, 2024, [https://portal.netewe.com/kurtlerin-
tarih-boyunca-bati-ve-orta-anadoludaki-varligi/](https://portal.netewe.com/kurtlerin-tarih-boyunca-bati-ve-orta-anadoludaki-varligi/)

⁵⁸ Ciwan, Murad Ali. Kürtlerin Tarih Boyunca Batı ve Orta
Anadolu'daki Varlığı, 2024, [https://portal.netewe.com/kurtlerin-
tarih-boyunca-bati-ve-orta-anadoludaki-varligi/](https://portal.netewe.com/kurtlerin-tarih-boyunca-bati-ve-orta-anadoludaki-varligi/)

⁵⁹ -----

https://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_K%C3%B6se_Da%C4%9F
&https://en.wikipedia.org/wiki/Mongol_conquest_of_Anatolia &
Şahin, Seyhun. Köseadağ Savaşında Selçuklu Ordusunda
Gayrimüslimler, Akademik Bakış Dergisi (Uluslararası Hakemli
Sosyal Bilimler E-Dergisi), Sayı: 64, Kasım – Aralık 2017, Kırseven,
Ömer Can, Köseadağ Savaşı ve Savaşta Kadarki Selçuklu Moğol
İlişkileri,https://www.academia.edu/36779323/K%C3%96SEDA%C4%9E_SAVA%C5%9EI_VE_SAVA%C5%9EA_KADAR_K%C4%B0_SEL%C3%87UKLU_MO%C4%9EOL_%C4%B0L%C4%B0C5%9EK%C4%B0LER%C4%B0 [https://dergipark.org.tr/en/download/article-
file/438422](https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/438422)

⁶⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Third_Crusade

⁶¹ Ocak, Ahmet Yaşar. <https://islamansiklopedisi.org.tr/baba-ishak> & Kele, Bahattin. Baba İshak İsyanının Anadolu Selçuklu Tarihindeki Yeri ve Önemi, Yıl 2018, Cilt: 23 Sayı: 1, 73 - 91, 01.06.2018, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/firatilahiyat/issue/61360/915791>

Çakır, Oğuzhan. Karamanoğlu Mehmet Bey'in Konya Muhasarası ve Siyavuş'un Kimliği – Karamanoğlu Mehmet Bey's Siege of Konya and Personality of Siyavush, USAD, Bahar 2022; (16):261-290, E-ISSN: 2548-0154, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2593701>

https://tr.wikipedia.org/wiki/II._Mesud

Sümer, Faruk. Keykubad III, <https://islamansiklopedisi.org.tr/keykubad-iii>

⁶² -----
Sümer, Faruk. <https://islamansiklopedisi.org.tr/selcuklular>

⁶³ -----
⁶⁴ **MOĞOL DEVLETLERİ**

Yuvalı, Abdülkadir. Hülagu, <https://islamansiklopedisi.org.tr/hulagu> & Tural, Murat. Hülagu Han'ın Bağdat'ı İstilas (1258) ve Tahribe Teşvik Meselesi, https://johschool.com/?makale_id=24896&mod=makale_tr_ozet & https://en.wikipedia.org/wiki/Mongol_invasions_of_Vietnam & https://en.wikipedia.org/wiki/Mongol_invasion_of_the_Khwarazmian_Empire & Reşid, İbrahim. Moğollara karşı: Celaleddin Harizmşah, <https://www.gzt.com/mecra/mogollara-karsi-celleddin-harizmsah-3514125> & https://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_the_Indus

⁶⁵ Zerjal, Tatiana, American Journal of Human Genetics, 2003

⁶⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_K%C3%B6se_Da%C4%9F

⁶⁷ -----

⁶⁸ -----

⁶⁹ Savran, Ahmed. Meyyafarikin, <https://islamansiklopedisi.org.tr/meyyafarikin>

⁷⁰ -----

⁷¹ -----

https://tr.wikipedia.org/wiki/Meyy%C3%A2f%C3%A2rik%C3%AEn_Ku%C5%9Fatmas%C4%B1 & Demir, Mert. & Şahin, Mustafa, Moğolların Meyyafarikin Kuşatması, VAKANÜVİS- Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi/ International Journal of Historical

⁷³ <https://ermenihaber.am/>

⁷⁴ Kutlu, Selim. “Moğolların Harran ve Çevresindeki Faaliyetleri”, Harran Sempozyumu Bildirileri, İnönü Üniversitesi Yayınları, Malatya, 2017, s. 225–244 & Gündüz, Tufan. “Moğolların Anadolu ve Mezopotamya Politikası”, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2014 & Kaya, Hasan.

“Harran’ın Ortaçağ’daki Siyasi Yapısı”, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, c. 8, 2012, s. 45–65

⁷⁵ <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&Der giSayi=37&RecID=904> & <https://diyarbakir.ktb.gov.tr/TR-56899/surlar.html> & <http://www.diyarbakir.gov.tr/diyarbakir-surlari> & <https://bianet.org/yazi/gabriel-ya-gelmeseydi-311704> & Gümüş, Korhan. <https://serbestiyet.com/featured/diyarbakir-deyince-albert-gabrieli-hatirlamamak-mumkun-mu-144004>

⁷⁶ [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Roman_Walls_at_Diyarbakir_\(6526104771\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Roman_Walls_at_Diyarbakir_(6526104771).jpg)

Bölüm kaynağı: Ciwan, Murad Ali, 18/08/2024,

<https://portal.netewe.com/kurtlerin-tarih-boyunca-bati-ve-orta-anadoludaki-varligi/>

⁷⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/Osman_I

⁷⁹ Imber, Colin (1991). Zachariadou, Elizabeth (ed.). Osmanlı Emirliği (1300–1389). Rethymnon: Girit Üniversitesi Yayınları . S. 75, https://en.wikipedia.org/wiki/Osman_I

⁸⁰ Yılmaz, Hakan, İki Buçuk Asırdır Süregelen Müzmin Bir Kuruluş Tartışması: Osmanlı Devleti’nin Kurucusunun Gerçek Adı “Osman” mı, “Otman” mı?, <https://www.belgeseltarih.com/iki-bucuk-asirdir-suregelen-muzmin-bir-kurulus-tartismasi-osmanli-devletinin-kurucusunun-gercek-adi-osman-mi-otman-mi/>

⁸¹ Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil , inanç, otokrasi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025: s. 22 - Yazarın yararlandığı kaynak: İbn Battuta, The Travels of İbn Battuta, Pantiounus Classics 1929; s. ? (A.g.e sayfa bilgisini yazmamıştır)

⁸² *“The western writers, whose works appeared before the translation and publication of the eastern historians, or who followed earlier western authorities, are either vague or uncertain concerning the parentage of Osman, or give an entirely different story of the rise of his family. He is supposed to be the son of a Tartar shepherd, called Zich, who rises to fame at the court of Alaeddin I by defeating in single combat a Greek cavalier that had killed many of the favourites of the Seljuk Sultan. According to others, who give nearly the same story, the name of Osman’s*

father is “the madman Delis, a shepherd.” For his success in killing the Greek, the Sultan rewards him with the castle of Ottomanzich, which is often confused with Sugut, and is claimed to be the origin of Osman’s name. By another story, which is asserted to be the invention of Mohammed II, who thus wanted to legitimize in the eyes of the world his claim to the throne of the Caesars, Osman is the descendant of a certain Isaac Comnenus, a member of the imperial Byzantine family, who fled to the court of the Seljuks of Konia, and became a Moslem.” Gibbons, Herbert Adams, The Foundation of The Ottoman Empire (A History of the Osmanlis up to the Death of Bayezid 1 (1300-1403), Clarendon Press, Oxford, 1916, s. 264-265

⁸³ Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrazi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025, s. 21 - Yazarın yararlandığı kaynak: Erhan Yılmaz’ın 22 Haziran 2019’da Halil İnalıc ile Youtube üzerinden yaptığı söyleşi

⁸⁴

[https://en.wikipedia.org/wiki/%C4%80tman_\(Hinduism\)#:~:text=%C4%80tman](https://en.wikipedia.org/wiki/%C4%80tman_(Hinduism)#:~:text=%C4%80tman)

⁸⁵ Yılmaz, Hakan, İki Buçuk Asırdır Süregelen Müzmin Bir Kuruluş Tartışması: Osmanlı Devleti’nin Kurucusunun Gerçek Adı “Osman” mı, “Otman” mı?, <https://www.belgeseltarih.com/iki-bucuk-asirdir-suregelen-muzmin-bir-kurulus-tartismasi-osmanli-devletinin-kurucusunun-gercek-adi-osman-mi-otman-mi/>

⁸⁶ Karasu, Yrd. Doç. Dr. Cezmi, Osmanlı Vekayinamelerindeki Soykütükleri Hakkında Notlar, <https://www.altayli.net/osmanli-vekayinamelerindeki-soykutukleri-hakkinda-notlar.html>

⁸⁷ -----”

⁸⁸ Yıldırım, Ali Kemal. İran Selçukluları’ndan Çemişgezek Beyliğine Doğuda Türkler ve Kürtler (dijital versiyon), s. 5

⁸⁹ Yıldırım, Hümeysa & Günler, Mevlüt. Orta Anadolu’da Hakimiyet Mücadelesi: Karamanoğulları Beyliği Eretnalılar ve Kadı Burhaneddin Ahmed Hükümeti Münasebetleri, Selçuklu Medeniyeti Araştırmaları

Dergisi (SEMA) – Journal of Seljuk Civilisational Studies (JSCS), <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3808965>

Kaynağın yararlandığı kaynaklar: İsmail Hakkı Uzunçarşılı, “Sivas ve Kayseri Hükümdarı Kadı Burhaneddin Ahmed”, Belleten 32/126 (1968),

163; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, “Emir Çoban Soldoz ve Demirtaş”, Belleten 31/124 (1967), 622; Osman Turan, Selçuklular Zamanında Türkiye, (İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1993), 648; Kemal Göde, Eretnalılar, (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2000), 26; Şaban Cem Tuysuz, “İlhanlı Devletinin Anadolu Genel Valisi Temürtaş)

⁹⁰ Demirci, Prof. Dr. Süleyman, Erken Dönem Osmanlı Tarihi “Kara Bir Delik / Osmanlı Devletinin Kuruluşu “Gazi/Gaza” İdeolojisi İle İlgili Tartışmalar - Is the Early Ottoman History “A Black Hole?”:

Discussions About The Foundation of the Ottoman Empire and Gazi/Gaza Concepts, Kayseri, January 2013 - ISSN: 1309 4173 (Online) 1309 - 4688 (Print) - Volume 5 Issue 1, p. 89-100 <https://www.historystudies.net/dergi/tar201512ec4f3.pdf> &

Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrasi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025

⁹¹ Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrasi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025, s. 36 - Yazarın yararlandığı kaynak: (Witteck, Paul, Osmanlı İmparatorluğunun kuruluşu, Pencere Yayınları 44, İstanbul, 1995; s. 26)

⁹² Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrasi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025: s. 21 - Yazarın yararlandığı kaynak: Finkel, Caroline, Osman'sk Dream, John Murraay 2005, s. 12)

⁹³ Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrasi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025: s. 27 - Yazarın yararlandığı kaynak: Wittek, Paul, Osmanlı İmparatorluğunun kuruluşu, Pencere Yayınları 44, İstanbul, 1995; age 471

⁹⁴ Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrasi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025: s. 22 - Yazarın kaynağı: Kritovoulus, History of Mehmet the Conqueror, Princeton University Press; 1954, s. 13

⁹⁵ Ciwan, Murad Ali. Kürtlerin Tarih Boyunca Batı ve Orta Anadolu'daki Varlığı, 2024, <https://portal.netewe.com/kurtlerin-tarih-boyunca-bati-ve-orta-anadoludaki-varligi/>

⁹⁶ Ciwan, Murad Ali. Kürtlerin Tarih Boyunca Batı ve Orta Anadolu'daki Varlığı, 2024, <https://portal.netewe.com/kurtlerin-tarih-boyunca-bati-ve-orta-anadoludaki-varligi/>

⁹⁷ Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrasi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025 s. 25 - Yazarın yararlandığı kaynak: Wittek, Paul, Osmanlı İmparatorluğunun kuruluşu, Pencere Yayınları 44, İstanbul, 1995; age s. 18-19

⁹⁸ -----
https://www.youtube.com/shorts/-tvl_cw21a1

⁹⁹ Yıldırım, Ali Kemal. İran Selçukluları'ndan Çemişgezek Beyliğine Doğuda Türkler ve Kürtler (dijital versiyon), s. 8

¹⁰⁰ Gibbons, Ph.D. Herbert Adams. The Foundation of The Ottoman Empire a History of the Osmanlis up to the Death of Bayezid 1 (1300-1403), The Clarendon Press, Oxford, 1916 [EBook #56836], <https://readingroo.ms/5/6/8/3/56836/56836-h/56836-h.htm?utm>

¹⁰¹ https://en.wikipedia.org/wiki/G%C3%BCnd%C3%BCz_Alp_source

¹⁰² https://en.wikipedia.org/wiki/Halime_Hatun

¹⁰³ Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrasi

ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025, s. 104 Karasu, Yrd. Doç. Dr. Cezmi, Osmanlı Vekayinamelerindeki Soykütükleri Hakkında Notlar, <https://www.altayli.net/osmanli-vekayinamelerindeki-soykutukleri-hakkinda-notlar.html> Yazarın yararlandığı kaynaklar: Ahmed Refik, “Osmanoğulları”, Türk Tarihinin Ana Hatları, İstanbul, tarihsiz. Seri: II, No. I, s. 12 vd. / Paul Wittek, Osmanlı İmparatorluğu’nun Doğuşu, (çev: Fatmagül Berktaş), İstanbul, 1985, s. 17 vd. / Köprülüzade Mehmed Fuad (Köprülü), “Oğuz Etnolojisine Dair Tarihî Notlar” Türkiyat Mecmuası, c. I. (1925) s. 187 vd; ayrıca “Osmanlı İmparatorluğu’nun Etnik Menşei Mes’eleleri” Belleten, VII/28 (1943) s. 286 vd. / Mükremin Halil Yinanç, “Ertuğrul Gazi” mad. İA. c. IV s. 328 vd. / Bayatlı Mahmudoglu Hasan, Cam-ı Cem-Ayân (yay:Fahrettin Kırzioğlu) Osmanlı Tarihleri içinde, İstanbul, 1949. S. 381 vd.

¹⁰⁵ Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrasi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025: s. 17-18 - Yazarın yararlandığı kaynak: Köprülü, Fuad, Gibbons’un Osmanlı İmparatorluğu’nun Kuruluşu Kitabına Karşı Tepkiler, Herbert Adams Gibbons; Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu, Altınordu Yayınları, Ankara, 2017; s. 286-287

¹⁰⁶ Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrasi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025, s. 15 - Yazarın yararlandığı kaynak: İnce, Yunus. II. Murad Döneminde Osmanlı Tarih Yazıcılığının Başlamasında Timurluların Etkisi, Sutad, Bahar, 2018; (43): 459-470 E-ISSN: 2458-9071; S. 459 & a.g.e. s. 12 Yazarın yararlandığı kaynak: Finkel, Caroline, Osman’s Dream, John Murray 2005, s. 28, 29 & s. 24 Yazarın yararlandığı kaynak: Wittek, Paul, Osmanlı İmparatorluğunun kuruluşu, Pencere Yayınları 44, İstanbul, 1995; s. 16

¹⁰⁷ Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrasi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025: s. 24 - Yazarın yararlandığı kaynak: Wittek, Paul, Osmanlı İmparatorluğunun kuruluşu, Pencere Yayınları 44, İstanbul, 1995; age s. 16-20

¹⁰⁸<https://hakaikitarhiyye.wordpress.com/2020/05/05/bursadaki-en-eski-kitabe>

¹⁰⁹ Demirci, Prof. Dr. Süleyman, Erken Dönem Osmanlı Tarihi “Kara Bir Delik / Osmanlı Devletinin Kuruluşu “Gazi/Gaza” İdeolojisi İle İlgili Tartışmalar - Is the Early Ottoman History “A Black Hole?”: Discussions About The Foundation of the Ottoman Empire and Gazi/Gaza Concepts, Kayseri, January 2013 - ISSN: 1309 4173 (Online) 1309 - 4688 (Print) - Volume 5 Issue 1, p. 89-100 <https://www.historystudies.net/dergi/tar201512ec4f3.pdf>

¹¹⁰ Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrasi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025: s. 17-18 - Yazarın yararlandığı kaynak: Köprülü, Fuad, Gibbons'un Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu Kitabına Karşı Tepkiler, Herbert Adams Gibbons; Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu, Altınordu Yayınları, Ankara, 2017

¹¹¹ Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrasi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025: s. 17-18 - Yazarın yararlandığı kaynak: Köprülü, Fuad, Gibbons'un Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu Kitabına Karşı Tepkiler, Herbert Adams Gibbons; Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu, Altınordu Yayınları, Ankara, 2017

¹¹² **Ertoğrul** -----

----- < **Nuh.**

Karasu, Yrd. Doç. Dr. Cezmi, Osmanlı Vekayinamelerindeki Soykütükleri Hakkında Notlar, Alıntı Kaynağı: Türkler, Cilt: 9 Sayfa: 89-98, <https://www.altayli.net/osmanli-vekayinamelerindeki-soykutukleri-hakkinda-notlar.html> Yazarın yararlandığı kaynak: Bayatlı Mahmudoğlu Hasan, Cam-ı Cem-Ayîn (yay:Fahrettin Kırzioğlu) Osmanlı Tarihleri içinde, İstanbul, 1949. S. 381 vd.

¹¹³ Karasu, Yrd. Doç. Dr. Cezmi, Osmanlı Vekayinamelerindeki Soykütükleri Hakkında Notlar, Alıntı Kaynağı: Türkler, Cilt: 9 Sayfa: 89-98, <https://www.altayli.net/osmanli-vekayinamelerindeki-soykutukleri-hakkinda-notlar.html>

¹¹⁴ **Er Dunrıl** -----

-----**Nuh.**

Karasu, Yrd. Doç. Dr. Cezmi, Osmanlı Vekayinamelerindeki Soykütükleri Hakkında Notlar, Alıntı Kaynağı: Türkler, Cilt: 9 Sayfa: 89-98, <https://www.altayli.net/osmanli-vekayinamelerindeki-soykutukleri-hakkinda-notlar.html> Yazarın yararlandığı kaynak: Aşıkpaşazade, Tevarih-i Al-i Osman (H. 1332 Ali Bey neşrinin tıpkı basımı) Farnborough, 1970. S. 92 vd.

¹¹⁵ Karasu, Yrd. Doç. Dr. Cezmi, Osmanlı Vekayinamelerindeki Soykütükleri Hakkında Notlar, Alıntı Kaynağı: Türkler, Cilt: 9 Sayfa: 89-98, <https://www.altayli.net/osmanli-vekayinamelerindeki-soykutukleri-hakkinda-notlar.html> Yazarın yararlandığı kaynak: Aşıkpaşazade, Tevarih-i Al-i Osman (H. 1332 Ali Bey neşrinin tıpkı basımı) Farnborough, 1970. S. 92 vd.

¹¹⁶ **Ertuğrul** -----

----- **Nuh.**

Karasu, Yrd. Doç. Dr. Cezmi, Osmanlı Vekayinamelerindeki Soykütükleri Hakkında Notlar, Alıntı Kaynağı: Türkler, Cilt: 9 Sayfa:

89-98, <https://www.altayli.net/osmanli-vekayinamelerindeki-soykutukleri-hakkinda-notlar.html> Yazarın yararlandığı kaynak: Mehmed Neşri, Kitab-ı Cihannüma (yay: Faik Reşit Unat-Mehmet Altay Köymen) 1. cilt. 2bs. Ankara, 1987. S. 55 vd.

¹¹⁷ **Ertuğrul** -----
----- **Nuh.**

Karasu, Yrd. Doç. Dr. Cezmi, Osmanlı Vekayinamelerindeki Soykutukleri Hakkında Notlar, Alıntı Kaynağı: Türkler, Cilt: 9 Sayfa: 89-98, <https://www.altayli.net/osmanli-vekayinamelerindeki-soykutukleri-hakkinda-notlar.html> Yazarın yararlandığı kaynak: Yaşar Yücel-Halil Erdoğan Cengiz, “Ruhi Tarihi, Oxford Nüshası” Belgeler, XIV/18 (1989-1992) Ankara, 1992. S. 375.

¹¹⁸ Karasu, Yrd. Doç. Dr. Cezmi, Osmanlı Vekayinamelerindeki Soykutukleri Hakkında Notlar, Alıntı Kaynağı: Türkler, Cilt: 9 Sayfa: 89-98, <https://www.altayli.net/osmanli-vekayinamelerindeki-soykutukleri-hakkinda-notlar.html>

¹¹⁹ İnalçık, Halil. Osmanlı Beyliği’nin Kurucusu Osman Beg, <https://belleten.gov.tr/tam-metin/2716/tur> , ISSN: 0041-4255

¹²⁰ Tosun, Murat Dursun. Karamanoğulları (Şikari Tarihi) Ocak 2021, ISBN: 978-605-80002-8-5, sayfa; 216 (Kitabın yazma nüsha(sı) hakkında bak: İstanbul kütüphanesi Türkçe-Tarih-Coğrafya Kataloğu, sayfa; 135-136, Çeviren Murat Dursun Tosun, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi, Ayniyat No: 46288, Yer no: 36116)

¹²¹ Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrasi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025, s. 25. Yazarın yararlandığı kaynak: Şerafettin Güç, Şikari’nin dilinden Karamanoğulları Tarihi, Berikan Yayınevi, ? 2016 s. 40

¹²² Panagopoulos, S. P. (2014). The Latin Renovatio of Byzantium. The Empire of Constantinople (1204-1228). *Al-Masāq*, 26(2), 232-234. <https://doi.org/10.1080/09503110.2014.915124>

¹²³ https://en.wikipedia.org/wiki/Despotate_of_Epirus

¹²⁴

https://tr.wikipedia.org/wiki/Trabzon_%C4%B0mparatorlu%C4%9Fu

¹²⁵ Angelov, Dimiter, The Byzantine Hellene, Cambridge University Press, Cambridge, s. 17

¹²⁶ Macrides, Roderick. “The New Constantine and the New Constantinople – 1261?”, *Byzantine and Modern Greek Studies* cilt 6, 1980, <https://www.cambridge.org/core/journals/byzantine-and-modern-greek-studies>

¹²⁷ Kocaeli-İzmit Körfezi çevresi, şu an yıl 2025

¹²⁸ **Amourios**

¹²⁹ **Sphondyles**

¹³⁰ Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrasi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025, s. 53 Yazarın yararlandığı kaynak: Georges Pacymeres, Bizanslı Gözüyle

Türkler, İlgı Sanat yayıncılık 2009; s. 79

¹³¹ Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrasi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025, s76
Yazarın yararlandığı kaynak: Caroline Finkel, Osman's Dream, John Murray 2005: s. 8

¹³² Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrasi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025, s. 73
Yazarın yararlandığı kaynak: Lod Kinross, The Ottoman Centuries the Rise and Fall of the Turkish Empire, Morrow Quill Paperbacks, New York, 1977, s. 17-27

¹³³ **Alanlar:** -----

-----<https://en.wikipedia.org/wiki/Alans>

¹³⁴ Metinde çok sayıda yazım yanlış var. Yanlışları düzelterek bilgileri verdim. İnalıcık, Halil. Osmanlı Beyliği'nin Kurucusu Osman Beg, <https://belleten.gov.tr/tam-metin/2716/tur>, ISSN: 0041-4255

¹³⁵ Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrasi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025, s. 23-24

¹³⁶ Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrasi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025, s. 27
Yazarın yararlandığı kaynak: Aziz B. ERdeşir-i Esterabababadi, Rezm u Bezm, Kültür bakanlığı/1203, Ankara 1990, s. 96

¹³⁷ Oğuzoğlu, Yusuf. Uluslararası Prof. Dr. Halil İnalıcık Tarih Ve Tarihçilik Sempozyumu Bildiriler, I. Cilt, Hazırlayanlar: BEDİR, Ayşe ve SOYKAN ve Birkan, İMAMOĞLU, Uğur Cenk Deniz, Ankara, 2022, DOI: 10.37879/9789751749987.2022, https://www.ttk.gov.tr/wp-content/uploads/2022/01/I.-Cilt-1.pdf_source

¹³⁸ Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrasi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025, s. s. 150, 163, 175, 187, 199, 211, 223

¹³⁹ Oğuzoğlu, Yusuf, Uluslararası Prof. Dr. Halil İnalıcık Tarih Ve Tarihçilik Sempozyumu Bildiriler I. Cilt, Hazırlayanlar: BEDİR, Ayşe ve SOYKAN ve Birkan, İMAMOĞLU, Uğur Cenk Deniz, Ankara, 2022, DOI: 10.37879/9789751749987.2022, https://www.ttk.gov.tr/wp-content/uploads/2022/01/I.-Cilt-1.pdf_source

¹⁴⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Rise_of_the_Ottoman_Empire & https://en.wikipedia.org/wiki/Osman_I?utm & Eric Dursteler'in kitap incelemesi: İki Dünya Arasında: Osmanlı Devletinin İnşası-Cemal

Kafadar,https://www.researchgate.net/publication/274792760_Between_Two_Worlds_The_Construction_of_the_Ottoman_State & https://www.academia.edu/45582554/Review_of_C_Kafadar_Between_Two_Worlds_The_Construction_of_the_Ottoman_State?utm m & Danny Yee'nin kitap incelemesi: İki Dünya Arasında: Osmanlı Devletinin İnşası-Cemal Kafadar, https://dannyreviews.com/h/Between_Two_Worlds.html?utm & Vryonis, Decline of Medieval Hellenism, s. 210,

<https://archive.org/details/declineofmedieval0000vryo&https://www.scribd.com/document/250576804/S-Vryonis-Jr-The-Divine-Decline-of-Medieval-Hellenism-in-Asia-Minor>
&https://books.google.com/books/about/The_Divine_Decline_of_Medieval_Hellenism_in_Asi.html?id=wBpIAAAAMAAJ

¹⁴¹ Yıldırım, Ali Kemal, Osmanlılar ve Safaviler (Dil , inanç, otokrazi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025: 33
Yazarın kaynağı: Finkel, Caroline, Osman's Dream, John Murray, 2005; s. 15-16

¹⁴² Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrazi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025, s. 76
Yazarın yararlandığı kaynak: Lord Kinross, The Ottoman Centuries the Rise and Fall of the Turkish Empire, Morrow Quill Paperbacks, New York 1977, s. 32

¹⁴³ Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrazi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025, s. 77

¹⁴⁴ Ciwan, Murad Ali. Kürtlerin Tarih Boyunca Batı ve Orta Anadolu'daki Varlığı, 2024, <https://portal.netewe.com/kurtlerin-tarih-boyunca-bati-ve-orta-anadoludaki-varligi/>

¹⁴⁵ Ciwan, Murad Ali. Kürtlerin Tarih Boyunca Batı ve Orta Anadolu'daki

Varlığı, 2024, <https://portal.netewe.com/kurtlerin-tarih-boyunca-bati-ve-orta-anadoludaki-varligi/> Yazarın yararlandığı kaynak:

İnalçık, Halil, Has-Bağçede 'Ays u Tarab, Nedimler, Şairler, Mutribler, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2015

¹⁴⁶ Armağanı, Prof. Dr. Münir Atalar. Ortaçağ Tarihi Yazıları, Arkeoloji ve Sanat yayınları, İstanbul, ?, Bölüm 8: Germiyanoglu Saray ve Devlet Kültürünün Osmanlı Diplomatiği ve Bürokrasisi Üzerindeki Etkileri (Gök, Nejdettin?), s. 201

¹⁴⁷ Gültekin, Doç. Dr. Hasan. <https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/teressul-ahmed-i-da-i> & Kut, Günay.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/ahmed-i-dai> & Uğur, Abdullah. Ahmed-i Dai'nin Teressül Adlı Eserinin Yeni Bir Nüshası, Yıl 2022, Cilt: 29 Sayı: 29, 1301 - 1313, 30.12.2022,

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/devdergisi/issue/73930/1176401>

¹⁴⁸ Ciwan, Murad Ali. Kürtlerin Tarih Boyunca Batı ve Orta Anadolu'daki Varlığı, 2024, <https://portal.netewe.com/kurtlerin-tarih-boyunca-bati-ve-orta-anadoludaki-varligi> Yazarın yararlandığı kaynak: Evliya Çelebi, Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi YKY, 2. Cilt, 2. kitap, s. 519

¹⁴⁹ Cahen, Claude. Pre-Ottoman Turkey A general survey of the material and spiritual culture and history c. 1071-1330, Taplinger Publishing Company, New York, 1968, s. 57-139

¹⁵⁰ I, JoJan, CC BY-SA 3.0,

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=2309099>

¹⁵¹ Fener (Yunanca/Farsça) - İskele (gemilerin suda bağlandığı yer) - Kalyon (büyük gemi) -

Kilise (Hıristiyanların ibadethanesi) - Kiraz (bir meyve) - Lodos (güney rüzgarı) - Marangoz (ağaç işçisi) - Marul (sebze) - Pide (bir ekmek türü) - Poyraz (kuzey rüzgarı) - Tarhana (çorbalık yiyecek) -Yoz (bozuk, saf olmayan) - Zurna (üflelemeli çalgı)

¹⁵² Ciwan, Murad Ali. Kürtlerin Tatirh Boyunca Batı ve Orta Anadolu'daki Varlığı, 2024, <https://portal.netewe.com/kurtlerin-tarih-boyunca-bati-ve-orta-anadoludaki-varligi/>

¹⁵³https://tr.wikipedia.org/wiki/Osmanl%C4%B1_%C4%B0mparatorlu%C4%9Fu%27nun_isimleri

¹⁵⁴ Ciwan, Murad Ali. Kürtlerin Tatirh Boyunca Batı ve Orta Anadolu'daki Varlığı, 2024, <https://portal.netewe.com/kurtlerin-tarih-boyunca-bati-ve-orta-anadoludaki-varligi/>

¹⁵⁵https://www.dogubayazitgazetesi.com/haber/kurt_tarih_ve_kulturu_yazi_dizisi-29370.html

¹⁵⁶

<https://turkisharchaeonews.net/object/%C3%A7andarl%C4%B1-halil-pasha-tomb-iznik>

¹⁵⁷ Özcan, Esat. Molla Gürani ve Nahçıvani'nin Tefsir İlmindeki Konumları ve Eserlerinde Yer Alan Belli Bazı Ayet Tefsirlerinin Mukayeseli İşlenmesi - The Position of Mollā Gurānī and Nahchiwānī in the Science of Exegesis and Comparison of Their Exegeses in the Light of Some Verses, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1101688> & Ay, Mahmut. Molla Gürani'nin Gayetü'l-Emani'si, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, Cilt 9, Sayı 18, 2011, 303-336, https://isamveri.org/pdfdrg/D02512/2011_18/2011_18_AYM.pdf & Akgün, Saime. Molla Gürani, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü (Yayımlanmamış tez), İstanbul, 1966 <https://nek.istanbul.edu.tr/ekos/TEZ/04409.pdf>

¹⁵⁸ Demirkent, Işın. KAYSER

(<https://islamansiklopedisi.org.tr/kayser>)

¹⁵⁹ Ekinci, Prof. Dr. Ekrem Buğra. İSTANBUL'U KİM YAĞMA ETTİRDİ? <https://ekremlugraekinci.com/article/?ID=1166&İstanbul%E2%80%99u-kim-ya%C4%9Fma-ettirdi> & Kuşkonmaz, Sabri. Bir tarihsel miras olarak yağma kültürü, <https://www.birgun.net/makale/bir-tarihsel-miras-olarak-yagma-kulturu-18103> & <https://x.com/Tekyolbilim/status/1927998179519131822>

¹⁶⁰ Müftüoğlu, Mustafa. Yalan Söyleyen Tarih Utansın, 2. Cilt, Çile Yayınları, İstanbul, 1998, s. 68

¹⁶¹ Magemizoğlu, Gizem. II. Mehmet'i Tebaası Sever Miydi: Karaman Örneği, <https://www.tamgatürk.com/yazarlar/gizem-magemizoglu/ii-mehmet-i-tebaasi-sever-miydi-karaman-ornegi/17612/> - Yazarın yararlandığı kaynak: 8. Âşıkpaşazade,

Tevarih-i Al-i Osman, nşr. K. Yavuz- Y. Saraç, İstanbul 2003, s. 255-259.

¹⁶²[https://en.wikipedia.org/wiki/Siege_of_Constantinople_\(674%E2%80%93678\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Siege_of_Constantinople_(674%E2%80%93678))

¹⁶³ https://en.wikipedia.org/wiki/Mehmed_II & <https://www.youtube.com/watch?v=Wtm3SVqTV2g>

¹⁶⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Fall_of_Constantinople_ https://en.wikipedia.org/wiki/Mehmed_II

¹⁶⁵ <https://islamansiklopedisi.org.tr/mehmed-ii>

¹⁶⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=Wtm3SVqTV2g&utm>

¹⁶⁷ <https://www.britannica.com/biography/Mehmed-II-Ottoman-sultan/Mehmeds-empire> & https://en.wikipedia.org/wiki/Mehmed_II

¹⁶⁸ Kadric, Sanja. Ottoman Bosnia and Hercegovina, Islamization, Ottomanization, and Origin Myths, Graduate Program in History The Ohio State University, 2018, https://etd.ohiolink.edu/acprod/odb_etd/ws/send_file/send?accession=osu1523972390663303&disposition=inline&utm

¹⁶⁹ Cevrioglu, Halef. XVII. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı-Habsburg Diplomatik İlişkileri ve Osmanlı Diplomasisi, 2021, Doktora Tezi - Ph.D Dissertation (İzmir Katip Celebi Uni)

¹⁷⁰ Bayraklar Wikipedia'dan alınmıştır.

¹⁷¹ Ahuvia, Mika. Stroum Center For Jewish Studies, University of Washington, <https://jewishstudies.washington.edu/who-are-jews-jewish-history-origins-antisemitism/>

¹⁷² <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/111220154>

¹⁷³ Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrasi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025, s. 60 Yazarın kaynağı: Derviş Ahmed Aşiki, Aşıkpaşazade Tarihi, Kemer yayınları, 2015, İstanbul: 197-198

¹⁷⁴ Altınay, Prof. Dr. Ramazan & Çenesiz, Yusuf. Beylikler Döneminde Trajik Bir Evlilik Üzerine Mikto Tarih Çalışması: Aydınoğlu Cüneyd Bey'in Kızının Evliliği (Araştırma Makalesi- Research Article), Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi-Uşak University Journal of Social Sciences, Yıl: XVI- Sayı:1-2023 Sayfa:76-85 - Year: XVI /Issue:1-2023 Pages:76-85

¹⁷⁵ Cahen, Claude. Pre-Ottoman Turkey A general survey of the material and spiritual culture and history c. 1071-1330, Taplinger Publishing Company, New York, s. 87-104

¹⁷⁶ Çakır, Oğuzhan. Kaynaklar Işığında Selçuk Bey'in Çocukları – Children of Seljuk Beg in the Light of Sources, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1939147>

¹⁷⁷ -----.

¹⁷⁸ <https://www.etymonline.com/word/Israel> & İnci, Salih. Dinleri kelimeler üzerinden okumak: İsrail örneği, RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, (17), 273-287,

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/877598#:~:text=%C4%B0srail%20%2F%20Yisrael%20ad%C4%B1%2C%20iki%20kelimeden,g%C3%BCre%C5%9Fip%20%C3%BCst%C3%BCn%20gelen%E2%80%9D%20anlam%C4%B1na%20gelmektedir.>

¹⁷⁹ Kinross, Lord. *The Ottoman Centuries (The Rise and Fall of the Turkish Empire)*, Morrow Quill Paperbacks, New York, 1977, s. 24

¹⁸⁰ Yıldırım, Ali Kemal, *Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrazi ve demokrasi)*, Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025, s. 33
Yazarın kaynağı: Finkel, Caroline, *Osman's Dream*, John Murray, 2005; s. 10

¹⁸¹ Gibbons, Herbert Adams, *The Foundation of The Ottoman Empire (A History of the Osmanlis up to the Death of Bayezid 1 (1300-1403)*, Clarendon Press, Oxford, 1916, s. 23

¹⁸² Gibbons, Herbert Adams, *The Foundation of The Ottoman Empire (A History of the Osmanlis up to the Death of Bayezid 1 (1300-1403)*, Clarendon Press, Oxford, 1916, s. 47

¹⁸³ Gibbons, Herbert Adams, *The Foundation of The Ottoman Empire (A History of the Osmanlis up to the Death of Bayezid 1 (1300-1403)*, Clarendon Press, Oxford, 1916, s. 47

¹⁸⁴ Yavaş, Doğan. *Osman Gazi Türbesi*,
<https://islamansiklopedisi.org.tr/osman-gazi-turbesi>

¹⁸⁵ Yavaş, Doğan. *Orhan Gazi Türbesi*,
<https://islamansiklopedisi.org.tr/orhan-gazi-turbesi>

¹⁸⁶ Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Tarihi, Cilt I*, Ankara, 1947, s. 127 & Eyice, Semavi. *Bizans Devrinde Bursa ve Çevresindeki Dini Yapılar*, İstanbul, 1965, s. 44–46 & Köprülü, Fuad. *Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu*, Ankara, 1959, s. 89. Ali Kemal Yıldırım. *Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrazi ve demokrasi)*, Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025, s. 77 & Kafadar, Cemal. *Between Two Worlds: The Construction of the Ottoman State*, University of California Press, 1995. & Imber, Colin. *The Ottoman Empire, 1300-1650: The Structure of Power*, Palgrave Macmillan, 2002.

¹⁸⁷ Demirci, Prof. Dr. Süleyman, *Erken Dönem Osmanlı Tarihi “Kara Bir Delik / Osmanlı Devletinin Kuruluşu “Gazi/Gaza” İdeolojisi İle İlgili Tartışmalar - Is the Early Ottoman History “A Black Hole?”: Discussions About The Foundation of the Ottoman Empire and Gazi/Gaza Concepts*, Kayseri, January 2013 - ISSN: 1309 4173 (Online) 1309 - 4688 (Print) - Volume 5 Issue 1, p. 89-100
<https://www.historystudies.net/dergi/tar201512ec4f3.pdf>

¹⁸⁸ Afyoncu, Prof. Dr. Erhan. *Herkes İçin Kısa Osmanlı Tarihi (1302-1922)*, Yeditepe Yayınevi, Haziran 2017, İstanbul, s. 39

¹⁸⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=hF8NQxBZ5g4>

¹⁹⁰ Demircan, Prof. Dr. Adnan. *Cahiliyye ve Hz. Peygamber Döneminde Çok Kadınla Evlilik-Polygyny in the Jahiliyya Period, and*

in the Time of Prophet Muhammad, İstem, Yıl:1, Sayı:2, 2003, s.9 – 32, [https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/260594#:~:text=T%C3%BCrk%C3%B6ne'ye%20g%C3%B6re%2C%20%E2%80%9CEski,%E2%80%9D%20\(s.180\)](https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/260594#:~:text=T%C3%BCrk%C3%B6ne'ye%20g%C3%B6re%2C%20%E2%80%9CEski,%E2%80%9D%20(s.180)).

¹⁹¹ <https://teamqueens.org/2021/05/27/the-mongolian-khatuns> & Subaşı, Ömer – “Siyasî Evlilikler Bağlamında Moğol Dış Politikası”, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, İzmir, Ege Üniversitesi, 2022, s. 15–32, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2550215>

¹⁹² Altınay, Prof. Dr. Ramazan & Çenesiz, Yusuf. Beylikler Döneminde Trajik Bir Evlilik Üzerine Mikto Tarih Çalışması: Aydınoğlu Cüneyd Bey'in Kızının Evliliği (Araştırma Makalesi- Research Article), Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi-Uşak University Journal of Social Sciences, Yıl: XVI- Sayı:1-2023 Sayfa:76-85 - Year: XVI /Issue:1-2023 Pages:76-85

¹⁹³ Cahen, Claude – Pre-Ottoman Turkey, London, “Sidgwick & Jackson [publication]”, 1968, s. 117–118, <https://archive.org/details/preottomanturkey0000cahe>

¹⁹⁴ https://www.facebook.com/stories/2268772863147697/UzpfSVNDOjgxMTk1OTE1MTgwOTEzNw==/?bucket_count=9&source=story_tray

¹⁹⁵ <https://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eik%C3%A2yetn%C3%A2me>

¹⁹⁶ Aksın, Ahmet & Maral, Emrah. Osmanlı Devletinde Irza ve Namusa Yönelik İşlenen Suçlar ve Uygulanan Cezalar (1789-1850) – Rape and Honour Crimes and Their Penalties in the Ottoman Empire (1789-1839),

https://cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler2.ashx?f=osmanli-devletinde-irza-ve-namusa-yonelik-islenen-suclar-ve-uygulanan-cezalar-%281789-1850%29_ahmet-aksin-emrah-maral.pdf

¹⁹⁷ Çabuk, Fehminaz. 19. Yüzyılda Osmanlı Toplumunda Zina: Bazı Zina Vakalarında İşlenen Cinayetler Üzerine Bir Değerlendirme, İnsan&İnsan, Yıl/Year 7, Sayı/Issue 23, Kış/Winter 2020, 1-19, s. 6

¹⁹⁸ Kızılay, Muhammed Emin. “Osmanlı Devleti’nde Cinsel Saldırı Suçları: 1869 Vakayı-i Zabtiye Gazetesi Örneği”. Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi 21/2 (Eylül 2021): 987 1018. S. 999 -

Kızılay, Muhammed Emin. “Sexual Assault Crimes in Ottoman Empire: 1869 Vakayı-i Zabtiye Newspaper Sample”. Journal of Academic Research in Religious Sciences 21/2 (September 2021): 987-1018 p. 999. <https://doi.org/10.33415/daad.946546>

¹⁹⁹ Kızılay, Muhammed Emin. “Osmanlı Devleti’nde Cinsel Saldırı Suçları: 1869 Vakayı-i Zabtiye Gazetesi Örneği”. Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi 21/2 (Eylül 2021): 987 1018. S. 1001 -

Kızılay, Muhammed Emin. “Sexual Assault Crimes in Ottoman Empire: 1869 Vakayı-i Zabtiye Newspaper Sample”. Journal of Academic Research in Religious Sciences 21/2 (September 2021): 987-1018 p. 1001. <https://doi.org/10.33415/daad.946546>

²⁰⁰ Kızılay, Muhammed Emin. "Osmanlı Devleti'nde Cinsel Saldırı Suçları: 1869 Vakayi-i Zabtiye Gazetesi Örneği". Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi 21/2 (Eylül 2021): 987-1018. S. 1003 – Kızılay, Muhammed Emin. "Sexual Assault Crimes in Ottoman Empire: 1869 Vakayi-i Zabtiye Newspaper Sample". Journal of Academic Research in Religious Sciences 21/2 (September 2021): 987-1018 p. 1003. <https://doi.org/10.33415/daad.946546>

²⁰¹ Afyoncu, Prof. Dr. Erhan. Herkes İçin Kısa Osmanlı Tarihi (1302-1922), Yeditepe Yayınevi, Haziran 2017, İstanbul, s. 145-146

²⁰² **Haseki Sultan:** -----

²⁰³ **"Osmanlı saray eğlencelerinin kökeni İslam öncesi saray kültürüne dayanır.** -----

-----İnalcık, Halil. Has-Bağçede 'Ays u Tarab - Nedimler Şairler Mutribler, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul?, 2011

²⁰⁴ -----

https://www.instagram.com/reel/DORd_zLAsIq/

²⁰⁵https://www.rudaw.net/turkish/opinion/30062023?utm_source & Kürt sözlü geleneği

²⁰⁶ Afyoncu, Prof. Dr. Erhan. Herkes İçin Kısa Osmanlı Tarihi (1302-1922), Yeditepe Yayınevi, Haziran 2017, İstanbul, s. 73

²⁰⁷https://tr.wikipedia.org/wiki/Osmanl%C4%B1_%C4%B0mparatorlu%C4%9Fu%27ndaki_Yahudilerin_tarihi#cite_ref-12, Kaynağın kaynağı: Franco, M. (1897), Essai sur l'Histoire des Israelites de l'Empire Ottoman, Depuis les origines jusque a nos jours, Librairie A. Dublacher, Paris &

https://tr.wikipedia.org/wiki/Osmanl%C4%B1_%C4%B0mparatorlu%C4%9Fu%27ndaki_Yahudilerin_tarihi#cite_ref-12 Kaynağın kaynağı:

Gülyüz, Naim A. (Ocak 2012), Bizans'tan 20. Yüzyıla - Türk Yahudileri, Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş., İstanbul, ISBN 978-9944-994-54-5

²⁰⁸ **Marranolar:** -----

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Marrano> &

https://tr.wikipedia.org/wiki/Osmanl%C4%B1_%C4%B0mparatorlu%C4%9Fu%27ndaki_Yahudilerin_tarihi#cite_ref-12 Kaynağın kaynağı: Gülyüz, Naim A. (Ocak 2012), Bizans'tan 20. Yüzyıla -

Türk Yahudileri, Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş., İstanbul, ISBN 978-9944-994-54-5

²⁰⁹ Özdemir, Mehmet. <https://islamansiklopedisi.org.tr/moriskolar>

²¹⁰ Afyoncu, Prof. Dr. Erhan. Herkes İçin Kısa Osmanlı Tarihi (1302-1922), Yeditepe Yayınevi, Haziran 2017, İstanbul, s. 101

²¹¹ Bardakçı, Murat. Uğruna tazminat ödediğimiz Kıbrıs'ı şarapları için fetva çıkarıp almıştık, <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/murat-bardakci/ugruna-tazminat-odedigimiz-kibrisi-saraplari-icin-fetva-cikarip-almistik-154738>

²¹²https://tr.wikipedia.org/wiki/Osmanl%C4%B1_%C4%B0mparatorlu%C4%9Fu%27ndaki_Yahudilerin_tarihi#cite_ref-12 Kaynağın kaynağı: Güleriyüz, Naim A. (Ocak 2012), Bizans'tan 20. Yüzyıla - Türk Yahudileri, Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş., İstanbul, ISBN 978-9944-994-54-5

²¹³https://tr.wikipedia.org/wiki/Osmanl%C4%B1_%C4%B0mparatorlu%C4%9Fu%27ndaki_Yahudilerin_tarihi#CITEREFFranco1897 Kaynağın kaynağı: Franco, M. (1897), Essai sur l'Histoire des Israelites de l'Empire Ottoman, Depuis les origines jusque a nos jours, Librairie A. Dublacher, Paris

²¹⁴https://tr.wikipedia.org/wiki/Osmanl%C4%B1_%C4%B0mparatorlu%C4%9Fu%27ndaki_Yahudilerin_tarihi#CITEREFFranco1897 Kaynağın kaynağı: Franco, M. (1897), Essai sur l'Histoire des Israelites de l'Empire Ottoman, Depuis les origines jusque a nos jours, Librairie A. Dublacher, Paris

²¹⁵ Pala, Ayhan. Selani Yahudilerinin Fetihten Sonra İstanbul'da İskanı, Year 2021, Volume: 7 Issue: 2, 29 - 53, 27.12.2021, <https://dergipark.org.tr/en/pub/cihannuma/article/1040288>, <https://doi.org/10.30517/cihannuma.1040288>

²¹⁶https://tr.wikipedia.org/wiki/Osmanl%C4%B1_%C4%B0mparatorlu%C4%9Fu%27ndaki_Yahudilerin_tarihi#cite_ref-12 Kaynağın kaynağı: Güleriyüz, Naim A. (Ocak 2012), Bizans'tan 20. Yüzyıla - Türk Yahudileri, Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş., İstanbul, ISBN 978-9944-994-54-5

²¹⁷https://tr.wikipedia.org/wiki/Osmanl%C4%B1_%C4%B0mparatorlu%C4%9Fu%27ndaki_Yahudilerin_tarihi#cite_ref-12 Kaynağın kaynağı: Güleriyüz, Naim A. (Ocak 2012), Bizans'tan 20. Yüzyıla - Türk Yahudileri, Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş., İstanbul, ISBN 978-9944-994-54-5

²¹⁸ Galante, Abraham (1932), Turcs et Juifs. Etude Historique, Politique, Ets Haim, Rozio & Co., İstanbul https://tr.wikipedia.org/wiki/Osmanl%C4%B1_%C4%B0mparatorlu%C4%9Fu%27ndaki_Yahudilerin_tarihi#cite_ref-12

²¹⁹https://tr.wikipedia.org/wiki/Osmanl%C4%B1_%C4%B0mparatorlu%C4%9Fu%27ndaki_Yahudilerin_tarihi#cite_ref-12 Kaynağın kaynağı: Shmuelewitz, Aryeh (1984), The Jews of the Ottoman Empire in the late 15th and 16th Centuries, Leiden

²²⁰ Konversolar: Zorla Katolik yapılan Yahudi ve Müslümanlar ve onların torunları. Kaynak: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Konverso>

²²¹https://tr.wikipedia.org/wiki/Osmanl%C4%B1_%C4%B0mparatorlu%C4%9Fu%27ndaki_Yahudilerin_tarihi#cite_ref-12 Sevilla-Sharon, Moshe (1982), Türkiye Yahudileri-Tarihsel Bakış, Kudüs

²²² Bardakçı, Murat. İsrail, az kalsın Kuzey Irak'ta kurulacaktı, <https://www.haberturk.com/yazarlar/murat-bardakci/217434-israil-az-kalsin-kuzey-irakta-kurulacakti> & <https://www.youtube.com/watch?v=-2jvnkkWIVw> & <https://www.youtube.com/watch?v=-2jvnkkWIVw>

223 -----

.
²²⁴ Çelik, Hüsrem & Kılıç, Yusuf. Eski Doğu Topluluklarında Harem ve Hadımlık Müessesesinin Ortaya Çıkışı & <https://kultur.istanbul/arsiv/www.kultur.istanbul/tr/osmanlida-harem-ve-cariyelik-kitabi-yayimlandi-haber-664.html>, Eski Doğu Topluluklarında Harem ve Hadımlık Müessesesinin Ortaya Çıkışı ve İşleyişi, Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi, Yaz 2022, 9-2, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2521254> & Efe, Kürşat. Peçevi Tarihinde Kurum ve Makam Adları – Names of Institutions and Positions in Peçevi History (Araştırma Makalesi), The Journal of Turkic Language and Literature Surveys, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4439612> & Halidi, Gülay. Farinelli Örneğinde Kastrasyon, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/643853> & Karadoğan, Umut. Osmanlı Hanedanının Aile Yapısı ve Güncel Yaşamı (Araştırma Makalesi), Yıl 2012, Cilt: 1 Sayı: 1, 213 - 225, 13.08.2014, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egitimvetoplum/issue/5132/69880> & Şemşek, Vesile. Osmanlı Döneminde Kadının Yeri Üzerine (Araştırma Makalesi), Yıl 2020, Cilt: 4 Sayı: 3, 191 - 200, 31.12.2020, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijshs/issue/59252/853215> &

225 -----

226 -----

227 -----

228 -----

²²⁹ Malcolm, Noel. Forbidden Love in İstanbul: Patterns of Male–Male Sexual Relations in the Early-Modern Mediterranean World, 08 February 2022, Past & Present, Volume 257, Issue 1, November 2022, Pages 55–88, <https://doi.org/10.1093/pastj/gtab039>, <https://academic.oup.com/past/article/257/1/55/6524598> & Talabos Dávidné Lukács Nikolett. The Secrets of The Boys": Analyzing Homosexuality: Perceptions and Regulatory Frameworks in the Ottoman Empire and Turkey (The Past, Present and Future), Vol. 6, no. 1, pp. 52 – 66, Nurani Hukum (Jun 2023),

<https://doi.org/10.51825/nhk.v6i1.19549>,
<https://doaj.org/article/c163a2fdf7dc48479f75d5536253ac2f> &
Erol, Onursal. Efendilik: Civility, Urbanity, and Homohistoricism in
Contentious İstanbul, *International Journal of Middle East Studies*,
2023, <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/43F4ED7B40FCDB6A6795240FBE6D74ED/S0020743823001496a.pdf/efendilik-civility-urbanity-and-homohistoricism-in-contentious-istanbul.pdf>

²³⁰ <https://www.islamiokul.com/osmanli-kole-ticareti/> Kaynağın
kaynağı:

<http://tarihvakfi.org.tr/YayinDetay/osmanlikoleticaret/226>

²³¹ C. Snouck Hurgronje or al-Sayyid ‘Abd al-Ghaffār - Vornehmer
Kaufmann (Bevollmächtigter des Großscherifs) mit seinem
cirkassischen Sklaven. *Bilderatlas zu Mekka*, Haag, 1888-1889.
Digitized on Qatar Digital Library, OGL v1.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=72074102>

232 -----

233 -----

234 -----

Kaynak: Müftüoğlu, Mustafa. *Yalan Söyleyen Tarih Utansın*, 2. Cilt,
Çile Yayınları, İstanbul, 1998, s. 51

²³⁵ Afyoncu, Prof. Dr. Erhan. *Herkes İçin Kısa Osmanlı Tarihi (1302-1922)*, Yeditepe Yayınevi, Haziran 2017, İstanbul, s. 161

²³⁶ Gökpınar, Dr. Bekir. *Osmanlı Kronikleri Işığında Sultan İbrahim ve Dönemi (1640-1648)* – In the light of Ottoman Chronicles Sultan Ibrahim and his Period (1640-1648), ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi - ETU Journal of Social Sciences Institute, 10. Sayı, Erzurum, Nisan 2020, sayfa 14 Yazarın yararlandığı kaynak: Na’îma, 2007: III/1109-1111

237 -----

Gökpınar, Dr. Bekir. *Osmanlı Kronikleri Işığında Sultan İbrahim ve Dönemi (1640-1648)* – In the light of Ottoman Chronicles Sultan Ibrahim and his Period (1640-1648), ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi - ETU Journal of Social Sciences Institute, 10. Sayı, Erzurum, Nisan 2020, sayfa 15 Yazarın yararlandığı kaynak: Katip Çelebi, 2016: 978; Emecen, 2016: 339.

238 -----

239 -----

İnalcık, Halil – *The Ottoman Empire: The Classical Age, 1300–1600*, London, Phoenix Press, 2000, s. 152–153,
<https://archive.org/details/ottomanempirecla0000inal> &
Uzunçarşılı, İsmail Hakkı – *Osmanlı Saray Teşkilatı*, Ankara, TTK, 1945, <https://www.ttk.gov.tr/yayinlar/> & Peirce, Leslie P. – *The Imperial Harem: Women and Sovereignty in the Ottoman Empire*, <https://books.google.com/books?id=3uE-P4A6FygC>

²⁴⁰ Müftüoğlu, Mustafa. Yalan Söyleyen Tarih Utansın, 2. Cilt, Çile Yayınları, İstanbul, 1998, s. 107

²⁴¹ Afyoncu, Prof. Dr. Erhan. Herkes İçin Kısa Osmanlı Tarihi (1302-1922), Yeditepe Yayınevi, Haziran 2017, İstanbul, s. 18

²⁴² https://en.wikipedia.org/wiki/Savc%C4%B1_Bey & Baş, Sinem. <https://www.yenimesaj.com.tr/osmanli-imparatorlugunda-kardes-ve-evlat-katli-meselesi-H1230104.htm>

²⁴³ İnalçık, Halil. The Ottoman Empire: The Classical Age 1300–1600, s. 33–35

²⁴⁴ [https://en.wikipedia.org/wiki/Siege_of_Constantinople_\(674%E2%80%93678\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Siege_of_Constantinople_(674%E2%80%93678))

²⁴⁵ Baş, Sinem. <https://www.yenimesaj.com.tr/osmanli-imparatorlugunda-kardes-ve-evlat-katli-meselesi-H1230104.htm>

²⁴⁶ Müftüoğlu, Mustafa. Yalan Söyleyen Tarih Utansın, 3. Cilt, Çile Yayınları, İstanbul, 1998, s. 51-53

²⁴⁷ <https://www.haberturk.com/yazarlar/murat-bardakci/922087-iste-kanuni-suleymanin-evlat-ve-torun-katli-raporu>

²⁴⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/Osman_II

²⁴⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Mustafa_I

²⁵⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Patrona_Halil

²⁵¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Selim_III

²⁵² https://en.wikipedia.org/wiki/Mustafa_IV

²⁵³ <https://en.wikipedia.org/wiki/Abdulaziz>

²⁵⁴ _____.

²⁵⁵ https://tr.wikipedia.org/wiki/K%C3%B6sem_Sultan#cite_note-K%C3%B6sem_Sultan'in_feci_%C3%B6l%C3%BCm%C3%BC-30
Kaynağın kaynağı:

<https://web.archive.org/web/20160130124834/http://tarihenotdu.s.com/turk-ve-osmanli-tarihi/kosem-sultan-nasil-olduruldu/>

²⁵⁶ _____.

²⁵⁷ _____.

²⁵⁸ _____.

Bölüm kaynağı: Altan, Cetin. İdam edilen 44 Veziriazam'ın dramı, <https://liberteryen.org/2013/01/ıdam-edilen-44-veziriazamin-drami/#:~:text=Osmanlı%C4%B1%20tarihinde%20%C3%87andarlı%C4%B1%20Halil%20Pa%C5%9Fa,YED%C4%B0NC%C4%B0%20veziri azam%20Yunus%20Pa%C5%9Fa'd%C4%B1r.>

²⁵⁹ https://www.yeniasya.com.tr/dizi/bediuzzaman-in-cephede-yazdigi-kur-an-tefsiri-isaratu-l-i-caz_122655

²⁶⁰ Hasan Şerefoğlu ile yaptığım söyleşiden.

²⁶¹ Eygi, Mehmet Şevket. Resmi Tarih Yalanları (Editörler: Cem Küçük & Münir Üstün), Profil Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 99-107

²⁶² Ortaylı, Prof. Dr. İlber. Resmi Tarih Yalanları (Editörler: Cem Küçük & Münir Üstün), Profil Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 65-69

²⁶³ <https://www.facebook.com/hasan.serefoğlu.5/posts/pfbid02j9mW1LpybgNFu1octvCbnSqdxY3GPob6QPthPqbBJfRRCBMv5TfhBQ>

P5AurpowXI?__cft__[0]=AZVmgnfaXyvi_EsJcztYQQ2kyrIBd5mZo
VBnDf9edG1D65LVCLwqD_RNDRS_geSYwvXt3UhPpU-
CA9a_uX2iyXM3y6hEbXAgbCfwEX5kuguwNunOMU529gPUSaMTH
M_MORhHe-
rIBkmJ1OyUKpnJAJDOqcDkQiBdr9uQJAv85MA&__tn__=%2C0%2C
P-R

²⁶⁴ https://fr.wikisource.org/wiki/Qu%E2%80%99est-ce_qu%E2%80%99une_nation%3F

²⁶⁵ Özgürel, Avni. Resmi Tarih Yalanları (Editörler: Cem Küçük & Münir Üstün), Profil Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 81-90

²⁶⁶ Mete, Ömer Lütfi. Resmi Tarih Yalanları (Editörler: Cem Küçük & Münir Üstün), Profil Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 93-94

²⁶⁷ Hasan Şerefoğlu ile yaptığım söyleşiden.

²⁶⁸ Yüksel, Müfid.

<https://mufity.blogspot.com/2024/11/sabetaycilik-tartismalari-ve-kimlik.html>

²⁶⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=6Bh4AVzQffs>

²⁷⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=e6Jowoe3fdA>

²⁷¹ Ekinci, Ekrem Buğra. Gazi'nin Saraydaki Akrabaları da Sürgün Edilmişti, <https://www.derintarih.com/desifre/gazinin-saraydaki-akrabalari-da-surgun-edilmisti>, <https://www.derintarih.com/desifre/gazinin-saraydaki-akrabalari-da-surgun-edilmisti>

²⁷² <https://www.youtube.com/watch?v=frTT24JAq3E>

²⁷³ Kamu Mali,

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=17661577>

²⁷⁴ [https://tr.wikipedia.org/wiki/Bozkurt_\(mitoloji\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Bozkurt_(mitoloji)) Atıf: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası -

<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB%2BTR/Maia%2BMenu/Banknotlar/Cumhuriyet%2BDonemi%2BBanknotlari/Emisyon%2BGruplari/1.%2BEmisyon%2BGrubu/Emisyon2,KamuMali>,

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=141427368>

²⁷⁵ Taşağıl, Prof. Dr. Ahmet.

<https://www.youtube.com/watch?v=J63jwXJrJP0>

²⁷⁶ Dağı, Fahri & Deniz, Taşkın. Somut Olmayan Kültürel Miras Kapsamında Türk Destanlarında Kurt Ata Kültünün Anadolu'ya Yansıması: Safranbolu Örneği, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl; 2019, Cilt; 9, Sayı; 1, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/775391>

²⁷⁷ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Lupa> Atıf: Lupa Capitolina: she-wolf with Romulus and Remus. Bronze, 13th century AD[1] (the twins are a 15th-century addition).

²⁷⁸ Kürt sözlü kültürü

²⁷⁹ Sarıнай, Yusuf. Turan, <https://islamansiklopedisi.org.tr/turan> & <https://en.wikipedia.org/wiki/Turan>

²⁸⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Yada_Tashy

²⁸¹ <https://www.turkedebiyati.org/ergenekon-destani>

²⁸² -----.

²⁸³ Fubar Obfusco - en.wiki, Kamu Malı,

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=287299>

²⁸⁴ İbn Hişam, es-Sîretü'n-Nebeviyye, cilt 2, s. 275 & İbn Sa'd, Tabakat el-Kübra, cilt 2, s. 21 & Belazurî, Fütühü'l-Büldan, s. 28 & Vakıdî, Kitabü'l-Megazî, cilt 1, s. 133 & Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, çev. Salih Tuğ, cilt 1, s. 261

YARARLANDIĞIM

KAYNAKLAR

- 1) Yıldırım, Ali Kemal. Osmanlılar ve Safaviler (Dil, inanç, otokrazi ve demokrasi), Peri Yayınları, Kadıköy-İstanbul, Temmuz 2025
- 2) Karasu, Yrd. Doç. Dr. Cezmi. Osmanlı Vekayinamelerindeki Soykütükleri Hakkında Notlar, <https://www.altayli.net/osmanli-vekayinamelerindeki-soykutukleri-hakkinda-notlar.html>
- 3) Müftüoğlu, Mustafa. Yalan Söyleyen Tarih Utansın, 1, 2, 3, 4 ve 5. ciltler, Çile Yayınları, İstanbul, 1998
- 4) Peirce, Leslie. Morality Tales: Law and Gender in the Ottoman Court of Aintab, University of California Press, <https://www.jstor.org/stable/10.1525/j.ctt1pp2s4>
- 5) Belli, Burcu. Registered Female Prostitution in the Ottoman Empire (1876–1909) (Orta Doğu Teknik Üniversitesinin yayımlanmamış tezi), Ankara?, Eylül 2020
- 6) Oğuz, Çiğdem. Prostitution (Ottoman Empire) (akademik makale), <https://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/prostitution-ottoman-empire/>
- 7) İnalçık, Halil. Kuruluş Dönemi Osmanlı Sultanları. Ankara: TTK, 2010.
- 8) Imber, Colin. The Ottoman Empire, 1300–1650: The Structure of Power. Palgrave Macmillan, 2002.
- 9) Vryonis, Jr Speros. The Decline of Medieval Hellenism in Asia Minor and the Process of Islamization from the Eleventh through the Fifteenth Century, UNIVERSITY OF CALIFORNIA PRESS, London, 1971, https://archive.org/stream/vryonis-1971-dmh/Vryonis_1971_DMH_djvu.txt
- 10) Halfond, Irwin, Khazars Convert to Judaism, <https://www.ebsco.com/research-starters/religion-and-philosophy/khazars-convert-judaism>

-
- 11) Yiğit, İsmail. <https://islamansiklopedisi.org.tr/emeviler#1>
- 12) <https://islamansiklopedisi.org.tr/selcuklular#10>
- 13) https://tr.wikipedia.org/wiki/Irak_Sel%C3%A7uklular%C4%B1
- 14) https://en.wikipedia.org/wiki/Kerman_Seljuk_Sultanate & 15) Köymen, Dr. Mehmet Altay
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2152283>
- 15) Sümer, Faruk. <https://islamansiklopedisi.org.tr/selcuklular#4>
- 16) <https://www.kulturportali.gov.tr/portal/kirman-selcuklulari-1092-1187>
- 17) https://tr.wikipedia.org/wiki/Suriye_Sel%C3%A7uklular%C4%B1
- 18) Sümer, Faruk. <https://islamansiklopedisi.org.tr/selcuklular#8>
- 19) Koca, Salim, Türkiye Selçuklu Sultanı I. İzzeddin Keykavus'un Aldığı ve Kullandığı Hakimiyet Sembolleri (Belleten – Türk Tarih Kurumu), Sayı: Nisan 1995, Cilt 59 - Sayı 224, Sayfalar: 55-74, DOI: 10.37879/belleten.1995.55
- 20) <https://islamansiklopedisi.org.tr/hilat>
- 21) Kafesoğlu, İbrahim. <https://islamansiklopedisi.org.tr/Alparslan>
- 22) Ciwan, Murad.
<https://www.facebook.com/murad.ciwani/posts/pfbid0bDrie5bjwB Bm9DZh9KvPNcxVwd4Su7aKBu1arEQz4VuKKkXGL5KANWA7UBPEF dMol>
- 23) Tufantoz, Abdurrahim.
<https://islamansiklopedisi.org.tr/mervaniler--diyarbakir>
- 24) <https://islamansiklopedisi.org.tr/seddadiler>
- 25) <https://islamansiklopedisi.org.tr/revvadiler>
- 26) <https://islamansiklopedisi.org.tr/seddadiler>
- 27) <https://islamansiklopedisi.org.tr/revvadiler>
- 28) Clifford Edmund Bosworth, The New Islamic Dynasties 1996, s. 207
- 29) İnalçık, Halil. Osmanlı Beyliği'nin Kurucusu Osman Beg, <https://belleten.gov.tr/tam-metin/2716/tur>, ISSN: 0041-4255
- 30) Özkan Ela. 19. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin İdari Taksimatı (1839-1914) (Yayımlanmamış doktora tezi), T.C. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, 2017, <https://openaccess.firat.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11508/14782/464564.pdf>
- 31) Ülke, Cemal. Kürdistan Eyaleti'nin idarî yapısı (1847-1867), (Tez no: 356234), Mardin Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Mardin, 2014, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=LPgx6e9xrPh-wjx2QlPzfQ&no=jepgP9rK4OijoQEGOrtX1A> & <https://gcris.artuklu.edu.tr/entities/publication/03dcc756-ce55-4960-bec1-9b4165edde39>
- 32) https://en.wikipedia.org/wiki/Kurdistan_Eyalet
- 33) Karakaya, Buket. The process of marginalization of the

-
- Alevis in the Ottoman Empire: A historical perspective (Masters Thesis), MF Norwegian School of Theology, 2018, Spring, <https://mfopen.mf.no/mf-xmlui/bitstream/handle/11250/2565803/AVH50808004-Karakaya.pdf>
- 34) Uzungüngör, Alper. Babai İsyanı (1240), https://www.academia.edu/42655978/BABA%C4%B0_%C4%B0SYANI_1240
- 35) Ayaz, Gürsoy. Babai İsyanı ve Anadolu'da Heterodoks İslamın Yaygınlaşması Üzerindeki Etkisi, (Year; 18, Issue; 36, Autumn 2020, s. 165-185
- 36) Keleş, Bahattin. Baba İshak İsyanı'nın Anadolu Selçuklu Tarihindeki Yeri ve Önemi (yıl; 2018, Cilt; 23, Sayı; 1, s; 73-91); <https://dergipark.org.tr/tr/pub/firatilahiyat/issue/61360/915791>
- 37) Akbulut, Dr. İlhan, Osmanlı Devletinde Adalet Düzeni, https://hukukdergi.ebyu.edu.tr/wp-content/uploads/2015/10/2000_1_12.pdf
- 38) Chalkokondyles, Laonikos. Histories. Ed. Anthony Kaldellis. Harvard University Press, Cambridge (MA), 2014.
- 39) Florescu, Radu; McNally, Raymond. Dracula: Prince of Many Faces. Little, Brown & Company, Boston, 1989.
- 40) Treptow, Kurt W. (ed.). Dracula: Essays on the Life and Times of Vlad Țepeș. East European Monographs, Boulder, 1991.
- 41) Stoicescu, Nicolae. Vlad Țepeș și Țara Românească în vremea lui. Editura Academiei Republicii Socialiste Romania, București, 1978.
- 42) Minorsky, V. "The Kakwayhids," The Cambridge History of Iran, Vol. 4, Cambridge University Press, 1975.
- 43) Bosworth, C. E. The New Islamic Dynasties, Edinburgh University Press, 1996.
- 44) Togan, Zeki Velidi. Umumi Türk Tarihine Giriş, İstanbul, 1981.
- 45) İbnü'l-Esir. el-Kamil fi't-Tarih, Cilt 9-10, Beyrut, 1965.
- 46) Minorsky, V. "The Hezārespids of Luristan," The Cambridge History of Iran, Vol. 5, Cambridge University Press, 1968
- 47) Bosworth, C. E., The New Islamic Dynasties, Edinburgh University Press, 1996.
- 48) Le Strange, G., The Lands of the Eastern Caliphate, Cambridge University Press, 1905.
- 49) https://en.wikipedia.org/wiki/Slavery_in_the_Ottoman_Empire
- 50) Rashid al-Din, Tarih-i Cihanguşay, çev. veya yayımlayan bilgisi mevcut yok; 14. yy., İran.
- 51) Ibn al-Athir, 'Ali ibn Muhammad, Al-Kamil fi al-Tarikh, Beyrut: Dar al-Fikr, 1987 (asıl 13.-14. yy. Arapça metin).
- 52) Grousset, René, The Empire of the Steppes: A History of Central Asia, New Brunswick: Rutgers University Press, 1970.

-
- 53) Gökpinar, Dr. Bekir. Osmanlı Kronikleri Işığında Sultan İbrahim ve Dönemi (1640-1648) – In the light of Ottoman Chronicles Sultan Ibrahim and his Period (1640-1648), ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi - ETU Journal of Social Sciences Institute, 10. Sayı, Erzurum, Nisan 2020
- 54) Cahen, Claude – Pre-Ottoman Turkey: A General Survey of the Material and Spiritual Culture and History, c. 1071–1330, London: Sidgwick & Jackson, 1968, s. 117–118,
<https://archive.org/details/preottomanturkey0000cahe>
- 55) İbnü'l-Esîr, Ali b. el-Esîr (Ebü'l-Hasen) – el-Kamil fi't-Tarih, Beyrut: Dar Sadır, 1987, Cilt X, s. 161–163.
<https://archive.org/details/alkamilfialtarih>
- 56) Subaşı, Ömer – “Siyasî Evlilikler Bağlamında Moğol Dış Politikası”, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, İzmir: Ege Üniversitesi, 2022, s. 15–32.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2550215>
- 57) Yalçın, Ayşe – “İnanç Hatun ve Evlilikleri”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2019, s. 203–218. <https://dergipark.org.tr/en/pub/usad/issue/44665/55482>
- 58) Karamanoğulları (Şikari Tarihi), Kitabın yazma nüsha(sı) hakkında bak: İstanbul kütüphanesi Türkçe-Tarih-Coğrafya Kataloğu, sayfa; 135-136, Çeviren Murat Dursun Tosun, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi, Ayniyat No: 46288, Yer no: 36116
- 59) Mert, Mertkan. Anadolu Selçuklu ve Moğol Hakimiyeti Döneminde Aksaray Şehrinin Konumu Üzerine/7. Uluslararası Aksaray Sempozyumu,
https://www.academia.edu/91596167/ANADOLU_SEL%C3%87UKLU_VE_MO%C4%9EOL_HAK%C4%B0M%C4%B0YET%C4%B0_D%C3%96NEM%C4%B0NDE_AKSARAY_%C5%9EEHR%C4%B0N%C4%B0N_KONUMU_%C3%9CZER%C4%B0NE_7_Uluslararası%C4%B1_Aksaray_Sempozyumu
- 60) Afyoncu, Prof. Dr. Erhan. Herkes İçin Kısa Osmanlı Tarihi (1302-1922), Yeditepe Yayınevi, Haziran 2017, İstanbul
- 61) Morgan, David, The Mongols, Oxford, Blackwell Publishing, 1986, <https://archive.org/details/mongolspeoplesof00davi>
- 62) Weatherford, Jack, Genghis Khan and the Making of the Modern World, New York, Crown Publishing, 2004,
https://www.academia.edu/35692118/Genghis_khan_and_the_making_of_the_modern_jack_weatherford
- 63) Zerjal, Tatiana et al., The Genetic Legacy of the Mongols, Chicago, The American Journal of Human Genetics, 2003,
https://www.researchgate.net/publication/10894396_The_Genetic_Legacy_of_the_Mongols
- 64) Tougher, Shaun. Eunuchs in Antiquity and Beyond, Classical Association, 2002

-
- 65) Ringrose, Kathryn. *The Perfect Servant*, University of Chicago Press, 2003
- 66) Llewellyn-Jones, Lloyd. *King and Court in Ancient Persia*, Edinburgh, 2013
- 67) Hathaway, Jane. "Eunuchs in Islamic History", *Oxford Research Encyclopedias*, 2016
- 68) Gordon, Matthew S. *The Breaking of a Thousand Swords*, SUNY Press, 2001
- 69) Peirce, Leslie. *The Imperial Harem*, Oxford University Press, 1993
- 70) Junne, George. *The Black Eunuchs of the Ottoman Empire*, London, 2016
- 71) Parlador, Şebnem. *Osmanlı Görsel Kültürü Bağlamında Bir Ak Hadımın Eğitim Hâmîliği: Gazanfer Ağa Medresesi*, Yıl 2023, Cilt: 32 Sayı: 1, 495 – 521, <https://doi.org/10.29135/std.1269537>, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/std/issue/79971/1269537>
- 72) Toledano, Ehud, *Slavery and Abolition in the Ottoman Middle East*, University of Washington Press, 1998
- 73) Ozbay, Mert. *The Last Generation: Harem Eunuchs in the Late Ottoman Empire and Early Republican Turkey*, Fall 2022, <https://etd.library.emory.edu/concern/etds/q811kk947>
- 74) Ciwan, Murad Ali, <https://muradciwan.com/2024/08/17/kurtlerin-tarih-boyunca-bati-ve-orta-anadoludaki-varligi/>